

Handwritten mark, possibly a stylized letter or symbol.

Handwritten mark, possibly a stylized letter or symbol.

Handwritten text, possibly a signature or name, written vertically.

Handwritten mark, possibly a stylized letter or symbol.

Handwritten mark, possibly a stylized letter or symbol.

Handwritten mark, possibly a stylized letter or symbol.

Handwritten mark, possibly a stylized letter or symbol.

SECUNDA PARS
SUMMÆ PHILOSOPHICÆ
DISCIPLINÆ,
quæ dicitur

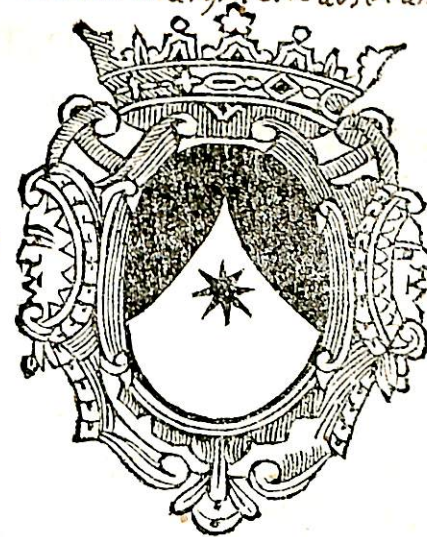
PHYSICA,
AVTHORE A. R. P. MAGISTRO
FR. IACOBO BRVNO
A SCIGLIANO

PROVINCIE CALABRIÆ ORDIN. PRÆDICAT.
Insignis Collegij Rhegini S. Thomæ
Aquinatis Regente.

Adusum F. Augustini de Noravij Petri ab Alramura Or. Br. S. P. Aug.

Nunc

Gattini

DONO EREDI DI
NICOLA E NICOLETTA GATTI

GATTINI
L
362

MESSANÆ, ex Typograph. Illustriss. SENATVS,

Apud Paulum Bonacota. 1664.
Superiorum permissu.

ADM. REVER. PATRI

S. TH. MAGISTRO

FR. GREGORIO
AREILZA

Prouinciali Terræ Sanctæ Ord. Præ-
dicat. olim in ytraque Sicilia
Visitatori, ac Vicario
Generali.

Aturus in communem lucem, fausto sydere, & non
D sine lucis coronamento hoc de Physicâ auscultatio-
ne volumen, nulli congruentius, ac laudabilius
destinare illud censui, quam Paternitati vestræ
Adm. Reuerendæ, cuius laudes in omnium lin-
guis, ac sermonibus non sine admiratione versantur. Neque
enim fas erat me ad peregrina patrocinia confugere, dum tuum
iam aderat, quo in tota Calabria Dominicana tutatur Religio.
Iam pridem in te animum deuoueram, iam tuis plena manu gra-
uatus beneficijs, nec oblitus, Tibi Parenti antiquo, & vitæ meæ
post Deum, elargitori, opus hoc consecrare ex debito cogitaram;

DOMO EREDI
NICOLA E NICOLETTA GALLI

Sed dubio animo fluctuans ne illud pre modestia indignabundus
abijceres; Moderatorum huius Collegij Rhegini sensum excepi,
& quod prestare pertimescens cito nolui, debui tandem, ipsorum
impulsus consilio, ut suppliciter, & duplici voto obsequen-
tiam in te meam, & totius Provinciae Calabriae, aliqua contesta-
tione faterer. Et sane cui nam melius huius Collegij Rhegini
primitivi fructus, licet immaturi dicandi essent, nisi Tibi, Pa-
ter optime, qui es totius Dominicanæ Religionis decus, & orna-
mentum, & cui omnibus prodesse, non obesse proprietas est.
Tu enim ille es, quem semel intuens obstupuit Urbis Mineræ
Collegium, & cuius limen ingressus, ita Reuerendissimo Patri
Magistro Generali de Marinis gratus, & acceptus fuisti, ut te
illustriorem illico fecerit, in Prouincialem Terræ Sanctæ euexe-
rit, & suum in cunctis socium, ac secretarium designarit, Nec
immerito, quia ea pollebas animi claritudine, nobilitate, sapien-
tia, morum temperie, grauitate, & prudentia, quæ prædicandæ
essent nî paterent. Tu ille es, qui Areilza dictus, idest Ara-
zeli, paterno zelo Religionis visitandæ, promouendæ, iustitiæ
ministrandæ certans, Urbem pluries, licet ad tempus dereli-
quisti, utramque Siciliam pedestes, ad similitudinem Dominici
Patris, breui temporis decursu peragrasti, strictioris obseruan-
tiæ præcepta dedisti, collapsa, & fere extincta in ordine studia
reparasti, & Collegia quamplurima nouiter crexisti. O Virum
ineffabile, nec labore victum, nec morte vincendum. O magnum
Hominem, quem ut purissimæ obseruantia vindicem acerrimum,
& studiorum reparatorem sic communi plausu tota intuetur Re-
ligio, ut nullus in huiusmodi demando munere maiori estima-
tione dignus euaserit. Merito ergo famam tuam usque ad sidera
notam, & nullo seculo defecturam, nullo æuo lapsuram, nulla
die deponendam suauimodulo concinunt scientiarum à Te insti-
tuta collegia, nimirum Mons Dei in Ciuitate Neapolitana, Rhe-
ginum in Calabria, Aquilanum in Abrutio, Panormitanum in
Sicilia, aliaque his similia, quæ dum dicunt, & faciunt totam
Dominici faciem deferre videntur. Merito ergo velut in utroque
Cesar

Cesar per totam Italiam in literaria militia tot linguis, quot
Alumnis, tot cathedris, quot circulis celebraris, nec vlla etas
erit in toto Prædicatorum ordine, quæ tuas laudes conticescet.
Merito Hispania suum facit Gregorium Areilza, Neapolitani
suum, Siculi suum, Vniuersæ Provinciae suum esse autumant,
& contendunt, quia omnibus se spectabilem reddidit, & pro om-
nibus in somnes alit curas. Hæ ergo fuere rationabiles causæ,
ut ad Te Mecenatem meum, Diuinumque Hominem, totius Pro-
vinciae nomine sacratius aduolare libenter, liber hic meus, Hæ
excitamenta fuere, ut in amplissimum tuæ beneficentiæ sinum
præcipiti, gratulabundo accurreret pede, & aura clementissi-
ma fauoris tui viueret, essetque obsequij erga te nostri, auctora-
mentum. Redeat ergo hic meus phycus fatus ad suum largito-
rem, cuius munimine Cathedram Rheginam ascendere licuit.
In suis quasi Midæ manibus, ut aurescat, maturescat, & omni-
bus gratus videatur, rependatur secundus, ac incoctus huius
arboris fructus; Studiorum enim protectori, ac promotori Stu-
diosorum debentur, & fructus. Vinas ad Nestoreos annos, ma-
ioribus dignitatibus cumulandus, & Calabriae Prouinciam suo
supremo capiti obsequentissimam humanissimè fone, meque sub
tuo patrocinio commorantem à calumniatoribus Tuere. Ex Col-
legio Rhegino Ordinis Prædicatorum Calabriae Nonis Martij
1664.

Paternitatis vestræ Adm. Reuer.

Obseruantissimus Seruus

Fr. Iacobus Brunus à Scigliano
Ord. Prædicat.

Illu striff. & Reuerendiff. Dom.

Attente perlegi totam Physicam A. R. P. M. Regentis
Fratris Iacobi Bruno à Scigliano Ord. Prædicat. Pro-
uinciæ Calabriae, & nihil fidei Christianæ, aut bonis mori-
bus contrarium reperi, Vnde Typis potest mandari. Messanæ
die 14. Iulij 1663.

Fr. Io. Nicolinus Mag. & Reg. Ord. Prædicat.

Imprimatur

D. Fortunatus V. G. Dominici F. P.

Imprimatur

INDEX

INDEX PHYSICVS

Quæstionum, & Articulorum, quæ in hoc opere
continentur.

In quo numerus solam paginam significat.

QVÆSTIO PRIMA.

De Philosophia naturali qualis sit, & ad quæ se extendat.

- A**rticulus Primus. Vtrum Philosophia naturalis sit scien-
tia. fol. 2.
Artic. II. V. Philosophia naturalis sit scientia speculatrix. 6.
Artic. III. V. ens mobile sit obiectum formale quod Philosophia
naturalis. 9.
Artic. IV. V. ens mobile abstrahat à substantiâ, & accidentali. 18.
Artic. V. V. Philosophia naturalis sit vna scientia totalis in specie
ima, vel interiecta. 31.

QVÆSTIO SECVNDA.

- De Principijs intrinsecis rerum naturalium in communi.
Articulus I. Vtrum cognitio compositi naturalis debeat incipere
à notitia principiorum, & è contra. 39.
Artic. II. V. Principia rerum naturalium sint vnum, vel plura. 42.
Artic. III. V. Principia rerum naturalium sint finita, vel infinita. 43.
Artic. IV. De definitione principiorum naturalium. 44.
Artic. V. V. Principia rerum naturalium sint tantum tria. 49.
Artic. VI. V. Principia rerum naturalium sint primo cōtraria. 58.

QVÆSTIO TERTIA.

De Materia Prima.

- Artic. I. Vtrum detur materia prima, quidue illa sit. 62.
Artic. II. V. Materia prima appetat formas substantiales. 69.
Artic. III. V. Potentia receptiua, & sustentatiua formarum sub-
stantialium sit essentia materiæ primæ. 79.
Art. IV. V. Materia prima excludat actum metaphysicum. 90.
Artic. V. V. Materia prima habeat propriam existentiam. 98.
Art. VI. V. Materia prima possit existere, sine vel independenter
à forma substantiali. 119.
Artic.

Artic. VII. V. Materia prima sit ingenerabilis, & incorruptibilis, sitque principium corruptionis. 131.

Artic. VIII. V. Materia prima sublunaris sit vna specie. 137.

QVÆSTIO QVARTA.

De Forma substantiali, & accidentali.

Artic. I. Vtrum detur forma substantialis, quidue illa sit. 141.

Artic. II. Quid sit educio formæ de potentia materiæ. 147.

Artic. III. V. forma rationalis sit ex traduce. 153.

Artic. IV. Vtrum forma celorum, & elementorum in prima mundi conditione fuerint educæ de potentia materiæ. 159.

Artic. V. V. formæ materiales sub luna educantur de potentia materiæ. 163.

Artic. VI. Vtrum omnes formæ accidentales educantur de potentia subiectorum. 166.

QVÆSTIO QVINTA.

De Priuatione.

Artic. I. Quid sit priuatio formæ, & an sit principium inferi. 172.

Artic. II. Vtrum priuationes multiplicentur in materia secundum numerum formarum. 178.

Artic. III. V. forma, & priuatio possint esse simul in eodem subiecto. 179.

QVÆSTIO SESTA.

De Composito substantiali, & vnione.

Artic. I. Vtrum compositum naturale componatur essentialiter ex materia, & forma. 180.

Artic. II. V. totum compositum sit entitas realiter distincta à partibus simul sumptis, & vnitis. 185.

Artic. III. V. compositum naturale resultet ex materia, & forma, vnitis immediate, vel mediante aliquo nexu substantiali. 194.

Artic. IV. Quid, & qualis sit subsistentia compositi. 205.

Artic. V. V. Subsistentia sit ratio operandi composito. 210.

QVÆSTIO SEPTIMA.

De Natura pro vt distinguuntur ab Arte, & Violento.

Artic. I. Quid sit natura. 213.

Artic. II. V. natura adequatè diuidatur in materiā, & formā. 221.

Artic. III. V. Diuisio naturæ in materiā, & formā sit vniuoca. 227.

Artic. IV. V. Ars possit efficere opera naturæ. 229.

Artic. V. V. naturale distinguatur à violento. 233.

QVÆ-

QVÆSTIO OTTAVA.

De Causa in Comuni.

Artic. I. Quid sit causa in comuni. 237.

Artic. II. Quotuplex sit causa per se strictè sumpta. 242.

Artic. III. V. omnis causa sit prior causato. 246.

Artic. IV. V. omnis causa sit perfectior causato. 250.

Artic. V. V. causæ sint sibi inuicem causæ. 253.

Artic. VI. V. Duæ causæ totales, adæquatæ, eiusdem generis, & ordinis possint eundem numero effectum producere. 257.

QVÆSTIO NONA.

De Causis in particulari, & primò de materiali, & formali.

Artic. I. Quæ nam sit causalitas materiæ, quidue eius effectus. 274.

Artic. II. Quæ nam sit causalitas formæ substantialis, quidue eius effectus. 282.

Artic. III. V. Idea reducatur ad genus causæ formalis. 286.

QVÆSTIO DECIMA.

De Causa efficiente.

Artic. I. Quid, & quotuplex sit causa efficiens. 291.

Artic. II. V. actio sit causalitas causæ efficientis. 294.

Artic. III. V. substantia creata sit immediate actiua. 298.

Artic. IV. V. accidens operatur instrumentaliter in productione substantiæ. 309.

Artic. V. V. accidens sit causa principalis respectu alterius accidentis sibi similis. 319.

QVÆSTIO VNDECIMA.

De Causis effectiuis per accidens ex parte effectus.

Artic. I. V. Dentur in rebus Fortuna, & casus. 322.

Artic. II. Quid sint Fortuna, & Casus. 323.

Artic. III. An, & quid sit Fatum catholicum. 326.

QVÆSTIO DVODECIMA.

De Causa finali.

Artic. I. Quid, & quotuplex sit finis. 327.

Artic. II. V. finis sit vera causa realis, & physica. 330.

Artic. III. Quæ nam sit in fine ratio formalis finalizandi in actu primo completo. 333.

Artic. IV. Quæ nam sit causalitas finis in actu secundo. 338.

Artic. V. V. natura agat propter finem. 342.

QVÆ-

QVÆSTIO DECIMATERTIA.

De Motu in communi.

- Artic. I. Quid sit motus naturalis in communi. 348.
 Artic. II. V. Motus realiter distinguatur a termino ad quem. 355.
 Artic. III. V. actio, passio, & motus realiter distinguantur. 358.
 Artic. IV. V. actio formaliter trāsiens sit subiectiue in agēte. 363.
 Artic. V. A quo sumat actio suam speciem. 371.

QVÆSTIO DECIMAQVARTA.

De Infinito.

- Artic. I. V. Detur infinitū secundū essentiam in rebus creatis. 376.
 Artic. II. V. Infinitum in actu in magnitudine sit possibile. 384.
 Artic. III. V. possit dari infinitū in actu secundū multitudinē. 390.

QVÆSTIO DECIMAQVINTA.

De loco Circumscriptiuo.

- Artic. I. Quid sit locus extrinsecus. 399.
 Artic. II. Quid sit locus intrinsecus sc. Vbi. 407.
 Artic. III. V. Ultima sphaera sit in loco. 411.
 Artic. IV. V. Duo corpora possint esse in eodem loco. 415.
 Artic. V. V. implicet vnum corpus esse in pluribus locis distantibus, & adequatis circumscriptiue. 426.

QVÆSTIO DECIMASESTA.

De Vacuo.

- Artic. I. V. Detur, vel dabile sit vacuum. 443.
 Artic. II. V. corpus in vacuo possit moueri. 440.

QVÆSTIO DECIMASEPTIMA.

De Tempore.

- Artic. I. V. Tempus realiter existat in rerum natura. 454.
 Artic. II. Quomodo rectè definiatur tempus. 461.
 Artic. III. V. Tēpus subiectetur tantū in motu primi mobilis. 466.
 Artic. IV. V. Tempus differat ab Aeternitate, & Aëuo. 469.
 Artic. V. V. Substantia corruptibilis Duratione temporaria mensuretur. 470.

QVÆSTIO DECIMAOCTAVA.

De Vnitae, contrarietate, & speciebus motus successiu.

- Artic. I. Quid sit motus successiuus, & quotuplex. 474.
 Artic. II. A quo desumitur vnitae formalis generica, & specifica motus. 481.
 Artic. III. Vnde sumatur contrarietas motuum. 490.

QVÆ-

QVÆSTIO DECIMANONA.

De compositione Continui.

- Artic. I. Vtrum in continuo dentur realiter, & in actu vera, & positiua indiuisibilia. 402.
 Artic. II. V. continuum componatur ex solis indiuisibilibus. 499.
 Artic. III. V. in continuo sint partes actu, realiter distinctae. 509.
 Artic. IV. V. in continuo dentur partes actu infinitae. 513.

QVÆSTIO VIGESIMA.

De modo incipiendi, & desinendi Rerum.

- Artic. I. Quomodo incipiant, & desinant Res successiuae. 518.
 Artic. II. Quomodo incipiant, & desinant Res permanentes. 520.

QVÆSTIO VIGESIMAPRIMA.

De Termino Magnitudinis, & Paruitatis.

- Articulus I. V. viuētia habeant naturaliter terminum magnitudinis, & paruitatis. 524.
 Artic. II. V. non viuētia habeant terminum intrinsecum magnitudinis, & paruitatis. 527.

QVÆSTIO VIGESIMASECVNDA.

De Conditionibus requisitis ad agendum, seu mouendum.

- Artic. I. V. mouens, & mobile debeant realiter distingui. 533.
 Artic. II. Vtrum mouens, & mobile debeant esse simul. 543.

QVÆSTIO VIGESIMATERTIA.

De Comparatione mobilium ad primum motorem, & è contra.

- Articulus I. V. ex vi motus demonstratur primum mouens immobile. 552.
 Artic. II. V. causa secunda indigeat concursu simultaneo causae primae in ordine ad productionem suorum effectuum. 553.
 Artic. III. V. causa secunda indigeat ad naturaliter operandum concursu preuio causae primae. 563.

QVÆSTIO VIGESIMAQVARTA.

De concursu causae instrumentalis.

- Artic. I. In quo consistat essentia causae instrumentalis, vt distinguitur à principali. 579.
 Artic. II. Vtrum causa instrumentalis Physica debeat habere actionem preuiam ad effectum principalis agentis. 585.

F I N I S.

SECUNDA PARS

Summæ Philosophicæ Disciplinæ, quæ dicitur Physica.

Authore A. R. P. Magistro

FR. IACOBO BRUNO A SCIGLIANO
Provincia Calabriæ Ord. Prædicat. Insignis Collegij
Rhegini S. Thomæ Aquinatis Regente.

PROLOGVS.

Philosophia contemplatrix, & humanâ, quæ .s. humano, non Diuino lumine acquiritur, pro collectione disciplinarum omnium quo pacto Encyclopedia dicitur, sic definitur à Platone, & ab Arist. 1. 0. met. c. 3. humanarum, diuinarumq; rerû cognitio, ut sunt, id est, per proprias causas. Et ab Arist. in tres principalissimas diuiditur partes .s. in primâ Philosophiâ, quæ est Metaph. in Philosophiâ naturalem, quæ est scientia, quam explanandâ suscipimus, & Mathematicas disciplinas. Et ita post explicationem logicæ (quæ est potius pars ministerialis Philosophiæ, & modus sciendi quam pars principalis) de scientijs ipsis, & de rebus sciendis tractandum est. Et quia inter has tres humanæ Philosophiæ species ordine acquisitionis, non præcellentiæ, apud Christianos Philosophos est Philosophia naturalis priori loco addiscenda, quia multum iuuat ad primi Motoris, & diuinorum cognitionem habendam, de hac in secunda parte summæ disputandum occurrit.

QVÆSTIO PRIMÆ.

De Philosophia naturali qualis sit, & ad quæ se extendat.

IN QVINQVE ARTICVLOS DIUISA.

Philosophia naturalis est cognitio de ente mobili per suas causas cognoscibili; Et diuiditur ab Arist. in quatuor partes. Prima dicitur

citur de Physico auditu, seu de naturali auscultatione, in qua per octo libros agitur de ente mobili simpliciter, & in communi, reliquæ tres partes agunt de ente mobili in particulari iuxta tres species motus. Nam secunda pars dicitur de Cælo, & Mundo, in qua agitur de ente mobili secundum locum. Tertia dicitur de generatione, & corruptione, in qua agitur de ente mobili secundum alterationem, & Quarta dicitur de Anima, in qua agitur de gradu vitæ idest, de ente mobili secundum motum nutritionis, & augmentationis. Explicaturi ergo eam summæ Philolophiæ partem, quæ est de Physico auditu, necessum est primò peruestigare de Philosophia naturali qualis sit, & ad quæ se extendat, vt consueta philosophantium progrediamur via, nihilque relinquamus intactum, quod ad totum opus faciliorem aditum præbeat.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum philosophia naturalis sit scientia rerum naturalium, & mobilium.

Prisce philosophi ante Aristotelicos tenuerunt, quod philosophia naturæ, prout tractat de rebus naturalibus, & mobilibus non est vera scientia. Sed contra est S. Tho. super Boet. de Trinit. q. 7. art. 2. vbi dicit: *De his, quæ sunt in motu, & materia oportet, quod sit aliqua scientia, quæ est philosophia naturalis: ergo &c.*

R. Dicendū, quod physica, seu philosophia naturalis est verè, & propriè scientia. Prob. 1. in philosophia naturæ fiunt demonstrationes à priori, & concluduntur proprietates de reb⁹ naturalibus: ergo est verè, & propriè scientia. Prob. ant. philosophia naturæ demonstrat à priori ignem tendere sursum, quia est materiæ, vel naturæ levis, terram ferri deorsum, quia est naturæ grauis, hominem esse risibilem, quia est rationalis, & esse quantum, quia est corporeus, quantitatem esse diuisibilem, quia est extensa, corpus mixtū esse corruptibile, quia habet contrarias qualitates, viuientia se mouere, quia habent animam; ergo in philosophia naturæ fiunt demonstrationes à priori, & concluduntur proprietates de rebus naturalibus; ergo est vera scientia.

Prob. 2. physici ex effectibus causas scrutantur, vnde Arist. 1. Met. cap. 2. dicit: Philosophos ex admiratione effectuum causas indagasse;

dagasse; ergo physica philosophia est verè, & propriè scientia.

Obijcies 1. Demonstratio tollit controuersiam, quia determinat ad alteram partem contradictionis, & parit scientiam; sed omnia in physica controuertuntur: ergo in physica nil demonstratur: ergo physica non est scientia, sed opinio.

R. dist. mi. omnia controuertuntur in physica ex carentia demonstrationis in omnibus nego, ex vsu discentium, quia controuersia sternit iter ad demonstrationem conc. Tunc nihil. Neque tamen existimetur de omnibus peractis in physica demonstrationem à nobis haberi, quia physica in nobis perfectè non est. Distinguendum igitur est inter physicam secundum se, & physicam, vt in nobis est. Physica secundum se absolutè, & vniuersaliter scientia est, quia pro maiori parte, & quantum ad principalia demonstratiuè procedit, sed vt in nobis quoad aliquas conclusiones scientia, quantum ad aliquas opinio, vel humana fides est, Physica verò in conclusione absolutè ponitur, quia physicam secundum se significat, & non, vt in nobis. s. Peripateticam, vel Platoniam.

Obijcies 2. Scientia debet esse de incorruptilibus; sed res naturales incommuni sunt corruptibiles, quia in hieme destruuntur omnes rosæ totaliter; ergo res naturales, circa quas versatur philosophia naturæ non sunt scibiles.

R. 1. cum Scotistis dist. ma. de incorruptilibus logicè, idest de infalsificabilibus conclusionibus concedo, physicè; idest de subiecto conclusionis, quod non desinat esse nego. Explicatur solutio, nam cum dicitur 1. post. quod scientia est incorruptibilis, & necessarijs sensus est, quod scientia est de connexionibus incorruptibilibus, & necessarijs prædicatorum cum subiectis, puta harum, quod homo sit risibilis, quod corpus mixtum sit corruptibile, quæ connexiones sunt necessariae, vt nec per se, nec per aliud possint corrumpi ad corruptionem indiuiduorum, nam si essent contingentes, & variabiles, assensus non possent esse firmi, nec scientia esse posset de ipsis. Res ergo naturales licet materiales, & corruptibiles stabilem seruant in sua mutabilitate constantiam. Videatur D. Tho. 1. p. q. 84.

R. 2. dist. ma. Scientia debet esse de incorruptilibus quantum ad essentiam conc. quantum ad existentiam nego. Tunc dist. mi. sed res naturales incommuni sunt corruptibiles, in singularibus, in exercitio, & quantum ad existentiam concedo, in actu signato, &

quantum ad essentiam nego, tunc negatur conseq.

Et considerandum est, quod res naturalis dupliciter considerari potest. scilicet quantum ad existentiam, & quantum ad essentiam, si consideretur quantum ad existentiam, cum existat in singularibus, corrumpitur per accidens ad corruptionem ipsorum, quia ut dicitur in prædicam. destructis primis substantijs nil remanet de secundis; si autem consideretur, quantum ad essentiam, est incorruptibilis non positivè, sed negativè, quia caret principio corruptionis; Essentia enim rei naturalis non includit conditiones, principia individuantia, adque sequitur motus, & corruptio, & propterea diximus in logica, quod destructis particularibus res non corrumpitur, sed conservatur essentia rose in intellectu per speciem intelligibilem representata, absque conditionibus individualibus.

Ob. 3. & contra corruptibile, & incorruptibile respectu eiusdem rei opponuntur; sed res naturalis sub luna habet pro essentia, vel pro passione corruptibilitatem, quia constat materia non satiata forma: ergo res naturalis quantum ad essentiam non est incorruptibilis.

R. dist. ma. Corruptibile, & incorruptibile positivè, respectu eiusdem rei, & secundum eandem rationem opponuntur conc. corruptibile positivè, & incorruptibile negativè, secundum diversam rationem respectu eiusdem rei opponuntur nego. Tunc dico ad mi. quod essentia rei naturalis secundum se pro ut consideratur in primo statu absque conditionibus individuantibus, & eius principijs est incorruptibilis negativè, & insuper nata est corrumpi positivè, ita quod corruptibilitas sit propria passio rei naturalis, in quantum quod res naturalis nata est existere in individuis, in quibus est, vel potest exerceri generatio, & corruptio.

Petes an posse corrumpi sit propria passio rei naturalis sublunaris. R. pro nunc, & speculativè satis, quod sicut posse ridere in individuo est propria passio hominis, non verò posse ridere sine illis, quia potentia risu datur ad ridendum in suppositis singularibus, & subsistentibus, ita posse corrumpi in singularibus ad corruptionem eorum est propria passio rei naturalis; sed corrumpi secundum se id est solitariè, & sine singularibus non est propria passio rei naturalis, immò prædicatum illi repugnans.

Dices, posse corrumpi ad corruptionem alterius, est corrumpi peracci-

peraccidens: ergo non est propria passio, & prædicatum per se. R. quod posse corrumpi ad corruptionem alterius est corrumpi per accidens, pro ut ly, peraccidens dicit per aliud; sed non pro ut dicit omnimodam contingentiam.

Ob. 4. Nulla scientia est de sensibilibus, sed de intelligibilibus 1. post. sed philosophia naturæ agit de ente sensibili. scilicet de ente naturali, quod constat materia affecta qualitatibus sensibilibus; ergo non est scientia. R. dist. ma. Illa scientia est de sensibilibus in particulari conc. in communi nego. Tunc dico ad mi. quod philosophia naturæ agit de ente naturali, prout abstrahit à materia sensibili in particulari, & concernit materiam sensibilem in communi, & ideo potest esse scientia.

Dices, ut aliquod sit actu intelligibile, & moueat intellectum ad sui cognitionem debet esse abstractum à materia sensibili, ex D. Tho. in prohem. huius; sed ens naturale essentialiter constat materia sensibili; ergo non potest cognosci, & sciri. R. cum D. Tho. opusc. 70. q. 3. dist. ma. Abstractum à materia sensibili in particulari conc. ab omni materia nego. Ratio est, quia obiectum proportionatum nostri intellectus pro statu unionis ad materiam est quidditas rei materialis; sed spiritualizata, & separata à conditionibus individualibus. Ex his.

Colligitur 1. quod si in philosophia naturæ concluduntur aliqua conclusiones falsæ, & contra fidem, hæc non oriuntur ab ipsa scientia, sed ex prauo philosophantium usu; similiter si quæ sunt in ipsa propositiones probabiles circa ipsas solum habetur opinio non scientia.

Colligitur 2. quod licet scientifica cognitio, quæ habetur de rebus naturalibus aliquatim fundetur, in experientia sensuum, tanquam in adiuvante, tamen quia hæc potest esse fallax, & incerta, quia sensus non bene dispositus potest falli, essentialiter fundatur in necessaria connexionem prædicati ad subiectum, siue ista connectio sit infallibilis, siue naturalis, siue regularis tempore à natura statuto, & ut in plurimum.

Dices, Arist. 2. post. text. 67. dicit: Eorum, quæ sunt frequenter medium esse, ut frequenter, & eorum non est demonstratio, quia medium demonstrationis debet esse semper; ergo non sufficit ad scientiam physicam connectio regularis, seu frequens prædicati ad subiectum. R. dist. ant. & eorum non est demonstratio quantum ad esse

ad esse existentia, vel quatenus particularia, quae nunc sunt, & postea non sunt conc. quantum ad esse essentia, & naturae nego, quia sic semper sunt, & ipsorum est demonstratio, & scientia.

ARTICULUS II.

Utrum Philosophia naturalis sit scientia speculativa.

Resp. dicendum, quod Philosophia naturalis est scientia speculativa, & nullo modo practica: Ita omnes Philosophi cum Arist. 6. meth. cap. 1. & D. Aug. 8. de Ciuit. Dei cap. 4. contra Clementinum, & alios recentes apud Ruuium, & Hurt.

Prob. Philosophia naturae tractat de natura entis mobilis, prout est obiectum speculabile modo speculativo, seu demonstrativo, & ob finem speculationis; ergo est speculativa. Conf. 1. Philosophia naturalis, quae est in nobis non operatur ens naturale, nec tradit praeccepta illud operandi, sed supponit factum a Deo, vel a natura; ergo non est practica. **Prob. conseq.** quia scientia practica est illa, quae operatur suum obiectum, vel dirigit operationem, tradendo praeccepta illud operandi. Conf. 2. Scientia practica agit de rebus, quorum principium non est in ipsis rebus operatis, sed in operante per voluntatem per rationem regulatam. meth. sed philosophia naturae agit de rebus, quae habent principium motus in se ipsis, non in intellectu philosophi, puta de naturalibus; ergo philosophia naturae est speculativa, non practica.

Ob. 1. homo causat hominem; sed philosophia naturae agit de homine, veluti de ente naturali; ergo philosophia agit de obiecto, quod fit a nobis; ergo est practica. **Pro solutione** Noto, quod cum dicitur obiectum scientiae practicae debet esse operabile non intelligitur absolute, quasi quod ad scientiam practicam sufficiat, quod sit producibile ab aliquo qualiscunque ille sit, alias de nulla creatura scientia speculativa haberi posset; quia quaelibet producitur saltem a Deo, & tamen communiter tenetur philosophiam, quae est de rebus naturalibus a Deo producibilibus, esse speculativam, non practicam, sed intelligitur, quod sit operabile a sciente ipso, & non quomodolibet, sed media scientia, quam de illo habet, ut est domus, quae est operabilis a Petro media arte domificatoria. Hoc posito.

R. dist.

R. dist. ma. Homo causat hominem per scientiam philosophiam, quam habet de homine nego per potentiam generativam conc. tunc negatur ultima conseq. quia ut habitus dicatur practicus obiectum eius debet fieri ab ipso habitu, cuius signum est, quod scientia Dei practica tunc dicitur quando producit obiectum. Et ita si Deus Medico habenti scientiam de rosa tribueret facultatem condendi rosam illa scientia non euaderet practica, quia rosa non fieret per scientiam illius, sed per virtutem a Deo concessam, unde opus haberet alia cognitione docente regulas, & modum producendi rosam, & illa esset utrique practica. Ex his.

Colligitur 1. quod cum scientia animastica agit de actibus intellectus, non agit de ipsis, prout fiunt ab anima, vel docendo praeccepta qualiter debeant produci; sed docet quanam sit eorum natura, & praedicata, definiendo, diuidendo, & demonstrando, qui modus speculativus est.

Colligitur 2. quod cum mens nostra ex consideratione rerum naturalium assurgit ad amandum Deum, ut Author naturae, vel ad bene viuendum, hic non est finis per se intentus a Philosophia naturae, sed finis eius secundarius, & per accidens. Finis. n. eius primarius est cognitio speculativa naturalium, & Dei, ut Auctoris naturae, & non tradere praeccepta amandi Deum, & recte viuendi, quia haec sunt operationes practicae ipsius voluntatis, & Philosophiae, vel Theologiae moralis.

Ob. 2. quaelibet notitia ad praxim, vel ad rectitudinem praxis terminata practica est. Vel sic. Ad notitiam practicae sufficit, quod cognoscat praxim, & modum, quo praxis regulanda est; sed philosophia naturae cognoscit motum causatum ab Angelo in Coelos, & modum, quo ab illo causatur, & cognoscit productionem, & modum productionis rosae a natura; ergo est practica. Ita Scotus q. ult. prol. art. 2. Conf. philosophia naturae habet plures actus practicos, per quos intellectus dirigi potest ad efficiendum opus v.g. ignis ad calefaciendum necessario debet applicari passo, motus rectus sit linea recta, per fistulam trahitur aqua aere attracto, per quas cognitiones dirigitur homo ad applicandum ignem subiecto, ad efficiendum motum rectum, & ad aquam attrahendam; ergo philosophia naturae est practica.

R. nego ma. quia ad notitiam simpliciter practicam non sufficit, ut sit virtualiter, & remote apta ad regulandam praxim, sed requiritur,

quiritur, ut attingat praxim, & rectitudinem illius causaliter, & practice, id est dictando factionem, modum, & circumstantias factionis, ut diximus ex Arist. 6. meth. in Conf. 2. Addo, quod nullius rei notitia fingi potest, quæ de se remotè apta non sit regulare aliquam praxim, notitia enim astrologica de astrorum aspectibus observata, dicitur virtualiter Medicis, Nautis, & Agriculis multa agenda, & auguranda, & multa vitanda, & tamen nullus dixit talem notitiam esse practicam: ergo licet in philosophia, quæ est de rebus naturalibus, cognitis virtutibus actiuorum, & passiuorum deprehendatur modus producendi plurimos effectus, & regulandi innumeras operationes, non inde sequitur esse practicam, aliæ tamen erunt practicæ, scilicet Medicina, Agricultura, Chimica, quæ proximè distant, quomodo illa applicanda sunt ad hunc, vel illum effectum inducendum. Disputationis tamen causa.

Ob. 4. Medicina est scientia practica, sed Medicina est pars philosophiæ naturalis sicut etiam Magia naturalis, & Alchimia: ergo philosophia naturalis est scientia practica.

R. ab aliquibus Medicis cum Masio negando. ma. dicunt enim, quod duplex est Medicina Theorica, & Practica. Theorica est illa, quæ versatur in cognitione herbarum, & morborum, & quæ temperamentorum, & qualitatum sensibilibus naturas considerat, & hoc modo est scientia speculativa, & pars philosophiæ naturalis. Practica est illa, quæ tradit præcepta medendi, & applicat virtutes medicamentorum ad morbos, & sic est practica, quia finis eius est operatio sanitatis.

Sed contra est Scotus q. 4. in prologum sent. & D. Tho. opus. 70. q. 5. art. 1. qui licet admittant istam distinctionem, tamen totam Medicinam faciunt simpliciter practicam, quia finis totalis, quem sibi præfigit est tradere præcepta medendi, & applicare medicamenta ad varias infirmitates pro operatione sanitatis restituendæ, quæ operatio est practica. Et concludit tandem D. Th. suam intentionem his verbis, unde non oportet, ut si alicuius scientiæ aliqua pars dicatur Theorica, quod propter hoc illa pars sub speculativa scientia ponatur. Ratio est, quia ex remotione, & propinquitate ad eundem finem practicum, scilicet ad operationem non variatur ratio habitus practici, & ex modo solum procedendi speculativo, scilicet definiendo, & diuidendo circa obiectum non dicitur aliqua scientia speculativa simpliciter, sed solum secundum quid; Nam etiam moralis est simpliciter

citer practica, quamvis aliqua obiecta speculatio modo, si definiendo, & diuidendo consideret, quia illa considerat in ordine ad finem suum intrinsecum, scilicet ad operationem, qua ratione dicit Arist. 2. ethic. c. 2. Non queritur, quid sit virtus, ut in eius cognitione sistamus, sed ut efficiamur boni, sic in Medicina non queritur quid sit corporis temperamentum, & febris, ut in horum cognitione sistamus, sed ut facilius sanitatem in corpus restituamus. Etsi in Medicorum libris assignetur propter quid omnium, quæ in Medicina traduntur, hoc non procedit ex habitu Medicinæ, sed ex assumpta physici persona, quia ut dicit D. Th. loc. cit. Propter quid operationum Medicinæ, habetur in philosophia naturali: ergo &c.

R. ergo neg. mi. contra Pasqualigium in met. disput. 6. Ratio est, quia obiectum Medicinæ non est pars obiecti philosophiæ naturalis, nam obiectum eius non est ens naturale, vel corpus naturale sanibile à natura, vel quod naturaliter possit moveri ad sanitatem, sed prout sanabile ab arte. Et solum.

Colligitur 1. quod Medicina est scientia practica, sed subalternata philosophiæ naturali, quia agit de eius obiecto, scilicet de ente naturali contracto per differentiam accidentalem, scilicet per sanitatē, quæ originatur à re naturali adiuta, & excitata per artem. Et licet habeat eundem abstractionis modum, non sequitur non esse scientiam subalternatam, & specie distinctam à philosophia naturali, quia illa propositio, Scientiæ specie distinctæ habent diuersum abstractionis modum, valet in speculatiuis tantum, sed quando vna est speculativa, & altera practica distinguuntur quasi genere ex diuersitate finium, quia scilicet finis vnius est contemplatio, alterius opus.

Colligitur 2. quod Alchimia, & Magia naturalis non sunt partes philosophiæ naturalis, & speculatiuæ. Ratio est, quia obiectum earum est aliquod mobile per artem v.g. obiectum Alchimie est metallum per artem transmutabile, Magiæ naturalis est ens naturale applicabile ad effectus admirabiles per artem: ergo habet pro obiecto aliquod, quod habet principium motus non in se ipso, sed in extrinseco Artifice.

ARTICVLVS III.

Utrum ens mobile sit obiectum formale quod, Philosophiæ Naturalis.
Sermo hic est de ratione formali, quæ, seu de obiecto formali quod, non tam in supponendo, quia de hoc sequenti articulo, quam

quam in significando, & in exprimendo, maiori prout possit notitia. Responderi posset breuiter, & sine vocum ambiguitate, quod obiectum formale quod, nomine incomplexo significatur, in Schola Thomistica est mobilitas, in Scotica naturalitas. Sed quia Caiet. Flandria, Soncinas, Iauellus, & Aquarius existimant, D. Tho. approbasse obiectum formale quod, philosophiae naturae esse appellandum ens mobile, & asserunt, quod qui hoc non tueretur à Thomistarum cætu profligandus est, ideò pro huius sententiae explicatione, & intellectu eorum, in quibus est inter Thomistas dissidium.

Noto 1. quod obiectum alicuius scientiae est duplex materiale, & formale. Obiectum materiale est illud, quod non per se attingitur, & consideratur à scientia, sed ratione obiecti formalis. Obiectum formale est illud, quod per se, & ratione sui consideratur à scientia, v.g. respectu potentiae visuæ obiectum formale est coloratum obiectum verò materiale est corpus, quia non per se, sed ratione coloris videtur. Difficultas ergo est in discernendo obiectum formale philosophiae naturalis ab obiecto materiali, an .s. ens mobile sit obiectum formale, materiale verò corpus mobile, substantia naturalis, vel ens naturale, quæ omnia, vt intelligamus.

Noto 2. cum Caiet. opusculi celebri de hac quaest. quod licet ens mobile in voce sit terminus complexus, tamen ex parte rei significata ad mentem philosophi, non significat aggregatum ex ente, & mobilitate, seu potentia proxima ad motum, quia hoc est ens per accidens, nec potest esse obiectum philosophiae naturalis, sed significat ens, quod habet quidditatem mobilem, quæ est radix passionis, quæ est mobilitas, seu aptitudo ad motum, si talis passio admittitur distincta à subiecto; Nam Caietanus soluit. ad 2. nimis dubitat, an detur passio media inter quidditatem, quæ mouetur, & ipsum motum, sed quia ex hoc puncto difficultatis decisio non pedit, admitti potest, quod ens mobile significat aptitudinem radicalem ad motum, & illius passio est aptitudo proxima, & motus physicus est exercitium, qua ratione excluduntur Angeli à participatione obiecti physices, quia cum non consent materia, & forma, non sunt entia mobilia motu physico, sed immobilia, licet dicantur entia naturalia, vt ens naturale condiuiditur supernaturali. Et si dicas, quod opposita sunt eiusdem scientiae obiectum. R. quod hoc valet, quando opposita sunt eiusdem abstractionis, & scibilitatis, scilicet, si secus, vt hic contingit. Et si iterum dicatur, quod

quod Deo, & Angelis, competit per se, & in recto ratio formalis, sub qua physices, .s. abstractio à materia in particulari, & sensibili, & consequenter, quod sint obiectum formale physices. R. cum D. Th. opusculi 7. q. 5. art. 1. negando ant. quia obiectum physice debet esse non tantum à materia particulari separatum, sed & materiam sensibilem incommuni includere, Deus autem, & intelligentia ab omni prorsus materia abstrahunt. His positis.

Carmelitani, & Magister Manca tenent, quod in rei veritate obiectum formale philosophiae naturalis est non solum ens mobile, sed ens naturale, corpus mobile, & substantia mobilis, vel naturalis, quia docent omnia hæc in supponendo esse vnum, & idem, addunt tamen obiectum philosophiae naturalis melius explicari per ens mobile, quam per cætera enumerata. Huic opinioni videntur fauere Arist. 6. meth. c. 1. & D. Th. ibidem lect. 1. Nec valet dicere, inquit, quod ibi D. Th. loquatur de obiecto principalitatis, non totalitatis, & adæquationis, quia ibi Arist. intendit explicare obiectum, à quo specificatur Metaphisica, & aliae scientiae, & dicit quod obiectum Metaphisicæ est ens simpliciter, obiectum verò physice tale ens simpliciter, .s. substantia, in qua est principium motus. Propterea D. Th. in varijs suæ doctrinae locis variè loquitur; nam 1. phys. lect. 1. ponit, quod obiectum philosophiae naturae sit ens mobile; 1. p. q. 84. art. 1. in sed contra ponit, quod obiectum sit corpus mobile, & alibi quod sit substantia naturalis: ergo ne inconstantia noceatur, debet dici, ipsum supponere omnia ista non distinguere in ratione obiecti formalis.

Huic opinioni, quamuis celebri aduersantur Thomistæ ferè omnes, nam aliqui cum Caiet. docent, ens mobile, & cætera enumerata à Carmelitis non esse in supponendo vnum, & idem, vt patebit sequenti art. Alii verò cū Lisboniensis q. 1. art. 1. docent, quod ens mobile, cæteraque enumerata identificantur, & supponunt pro vno, & eodem, tamen quantum ad rationem formalem, quæ in scientia distinguitur à ratione materiali non sunt vnum, & idem, nam licet in re verum sit, quod omne quod mouetur motu physico debeat esse corpus, & substantia, vt probatur in 2. phys. tamen aliud explicat ratio corporis, & aliud ratio substantiae, & aliud ratio entis mobilis. Corpus enim dicit esse principium radicale quantitatis, substantia autem, prout est primum prædicamentum dicit quidditatem per se existentem, & subsistentem, mobile autem radicaliter

tèr sumptum dicit quidditatem, quæ est principium radicale motus physici, vel mutationis.

Et ita subdunt, quod in philosophia naturæ corpus mobile, & ens mobile ita se habent, quod si per impossibile daretur aliquod mobile, quod non esset corpus (sicut de facto dari Caietanus docet) adhuc tractaretur à physica, sicut si per impossibile daretur aliquod coloratum extensum, quod non esset corpus (sicut de facto datur in Sacramento) adhuc videretur ab oculo.

Sed hæc opinio non videtur plausibilis, Primò, quia si ens mobile, & corpus mobile sunt vnum, & idem secundum rem, & in supponendo, taliter quod ens mobile subiectiue non latius pateat corpore mobili reduplicatiue, ut mobili, nec ens mobile magis abstrahatur à connotatione materiæ sensibilis, quam corpus mobile, utrumque erit obiectum quod, & formale. Secundò philosophia naturæ, sicut per se non habet agere de ente, sed prout trahitur ad quidditatem mobilem, ita nec per se agit de corpore, & de substantia, sed prout trahuntur ad quidditatem mobilem: ergo sicut supposita tractione hæc omnia vnum sunt formaliter, ut dicit Lisb. sic erunt vnum in ratione obiecti specificantis, & sic controuersia esset in vobis diffinitione non in re, de claritate terminorum, non de obiecto ipso. Tertiò falsum est, quod docet Lisb. scilicet quod mobile, & corpus in philosophia naturæ se habeant, sicut in visu coloratum, & corpus, nam in visu corpus est obiectum materiale purè per accidens, quia corpus non participat formaliter in primò modo dicendi per se rationem coloris, sed solum materialiter, tanquam subiectum, ceterum corpus mobile est obiectum materiale non simpliciter, sed comparatiue ad rationem formalem, sub qua, sed reuera est obiectum formale partiale, immò, & principale, quia essentialiter participat rationem entis mobilis saltè subiectiue, quia essentialiter constat naturis, & hæc sunt ita clara, ut impugnari nequeant ab homine cordato: ergo, &c.

Dices, cum Lisb. D. Th. in prol. phys. dicit, *Physica subiectum est ens mobile simpliciter, non dico autem corpus mobile, quia omne mobile esse corpus probatur in isto libro, nulla autem scientia probat suum subiectum*; sed hoc dictum D. Th. non potest subsistere, nisi dicatur ens mobile esse obiectum formale, & corpus mobile obiectum materiale: ergo, &c.

R. 1. data ma. neg. mi. quia cum ens mobile in doctrina Caiet. in sup-

in supponendo latius pateat corpore mobili, solum sequitur corpus mobile non esse obiectum formale quod adæquatum, non verò quod non sit obiectum formale partiale, sed materiale. R. 2. quod si ens mobile non latius patet corpore, intentio D. Th. solum est docere, quod ens mobile sit præferendum corpori mobili non simpliciter, sed secundum quid, idest, secundum clariorem significationem, ut dicetur mox. Et si dicatur, quod D. Th. apponit rationem, quare corpus mobile non est subiectum, & non ens mobile: ergo loquitur quoad rationem obiecti formalis, & materialis, & non tantum in significando. R. quod litera D. Th. fuit vitiosa quantum ad id, quod subditur, *non autem corpus mobile, quia omne mobile esse corpus probatur in 6. phys.* Hocque ita esse probatur, quia in exemplari Bononiæ reperto, & quod ipse dictauit, talia verba non inueniuntur, eò vel magis, quia in 6. phys. demonstratur non quod omne mobile sit corpus, sed quod sit diuisibile, eo quia habet quantitatem, quæ est corporis passio, & sic corpus à posteriori demonstratur de mobili; sed non inconuenit in scientia subiectum probari, vel rationem formalem obiecti competere subiecto præsuppositiue noto, sicut non inconuenit supponere pro certo hominem esse animal rationale, & postea hoc demonstrare per risibile: ergo hæc ratio non obstat ad hoc, ut corpus mobile poneretur à D. Th. pro obiecto formali adæquato: ergo signum est talia verba dictam rationem continentia, vitio studentis in imagine alicuius exemplaris fuisse apposita, & deinde à Typografo corpori inserta.

Dices, obiectum materiale dicitur illud, quod attingitur ratione obiecti formalis, sed corpus mobile attingitur ratione entis mobilis: ergo corpus mobile est obiectum materiale. R. dist. ma. ratione obiecti formalis non inclusi formaliter essentialiter in illo conc. si includatur nego. Tunc dico ad mi. quod ens mobile in doctrina omnium includitur formaliter essentialiter in corpore, secus color, idè corpus respectu philosophiæ est obiectum formale, secus verò respectu visus.

R. Dicendum, quod obiectum formale quod, & adæquatum philosophiæ naturalis est ens mobile, ut sic, corpus verò mobile substantia mobilis, vel naturalis non sunt obiecta materialia, sed formalia inadæquata, & partialia, contra Lisb. dato verò, sed non cōcesso, quod essent obiecta formalia adæquata, ut volunt Scotista; melius explicatur ratio formalis obiecti quod philosophiæ naturalis per

per ens mobile, quam per corpus mobile, vel per substantiam naturalem.

Prob. Propria, & adequata passio, quam physicus demonstrat de suo subiecto adequato est motus; sed motus definitur non per ordinem ad corpus, vel ad substantiam naturalem, sed per ordinem ad ens mobile, quia ut dicitur 3. phys. motus est actus entis imperfecti: ergo ens mobile non corpus mobile debet dici obiectum formale adequatum philosophiae naturalis. Propterea Arist. 8. phys. text. 23. dicit: *Posita est natura innaturalibus sicut principium motus, & quietis, tamen physicum magis est motus*, & 6. met. text. 1. dicit, *Physica theoria quaedam est, sed theoria circa tale ens, quod est possibile noueri*.

Conf. Illud est obiectum formale alicuius scientiae, quod ponitur in definitione propriae passionis, tanquam id, ad quod passio dicit ordinem. Sed in definitione motus ponitur, & explicatur ratio entis, & non ratio corporis: ergo obiectum formale philosophiae naturalis melius explicatur, & exprimitur nomine entis mobilis, quam nomine corporis: sicut etiam obiectum Mathematicae melius exprimitur nomine quantitatis, prout fundat proportionem, & mensuras, quam nomine accidentis, vel inherens.

Dices, Ex hoc sequi obiectum Geometriae, melius explicari, & significari per ens continuum, quam per quantitatem continuam. R. neg. consequ. quia ens est superius ad quantitatem continuam, non solum in significando, sed in supponendo, quia potest supponere pro substantia continua, de qua non supponit quantitas continua, nec agit Mathematica.

Ob. 1. Ex Graecis, Alberto, & Egidio. Vitium equiuocationis est obiecta propria artium nominibus communibus, & transcendentibus explicare, sufficit enim, ut in scientia nil sit notius illo, a quo, ut radice, & de quo, ut subiecto demonstrantur passionem: Idcirco obiectum frenesiae non ponitur ens frenesiae, neque Medicinae ens sanabile, neque moralis ens beatificabile; ergo neque in philosophia naturae obiectum proprium debet dici ens mobile. Conf. 1. non licet in definitionibus loco proximi generis ponere transcendens addita propria differentia definiti, dicendo v.g. homo est ens rationale, sed debet dici, homo est animal rationale. 8. met. ergo obiectum philosophiae naturalis recte explicatur, dum dicitur corpus mobile potius, quam ens mobile. Conf. nullus equiuocatione corporis mobilis deceptus est, sed bene equiuocatione

tionem entis mobilis, cum dentur entia mobilia incorporea ergo &c.

R. Quod antecedens est verum absolute, quando pro explanatione obiecti propriae scientiae suppetunt termini clariores, & proprii, secus si non dantur. tunc enim communes sunt accipiendi, eo magis, quia dicit Arist. 4. met. text. 1. *Metaphysicae esse ens speculari, & reliquas scientias abscinde e sibi partem entis, ut proprium obiectum*. Ex quo a se notissimum est, quod omne, quod mouetur adhuc motu physico debeat esse ens, & tamen non est clare notum, quod debeat esse corpus, vel substantia, quia de hoc dubitarunt Permenides, & Melissus, ut patet ex 1. phys. ideo in expressione obiecti formalis philosophiae naturae melius utimur nomine entis mobilis, quam nomine corporis. Et licet nunc sit notum, corpora esse mobilia, & illae sententiae exhibita, non per hoc sequitur, quod nos debeamus explicare huiusmodi obiectum nomine corporis, sed cum Arist. & D. Th. nomine entis mobilis.

Ad Conf. 1. R. ad ant. quod non prohibuit Arist. in definitionibus apponere genera remota cum intermedijs differentijs vsq; ad ultimam differentiam, ut magis explicitè rei natura declararetur, nam possumus dicere: homo est substantia corporea, animata, sensibilis, rationalis, tamen, quia dictum ant. fuit à nobis absolute admissum in praeludijs dialecticis, ideo dato ant. negatur consequentia, & paritas. Ratio est, quia cum dico: homo est ens rationale, *ly ens rationale* solet accipi in vi alicuius complexi, quod quidem supponit pro animali, vel aliquo alio, tanquam gradu indeterminato, & pro rationali, veluti pro gradu determinato in vi diuinarum formalitatum, verum cum dico ens mobile, *ly ens mobile*, non supponit, nec accipitur pro aliquo complexo, vel aggregato ex ente, & mobilitate veluti ex gradu superiori analogo, & inferiori, ita quod ponant in numero, sed pro quidditate mobili in vi simplicis conceptus, qui quidem formaliter supponit pro habente quidditatem mobilem, quae autem sit quidditas mobilis sequenti articulo patebit.

Ad 2. Conf. R. quod antecedens est falsum in antiquis Philosophis, & adhuc in nobis Aristotelicis, quia non adhuc constat, an mobilitas physica sit differentia respectu corporis, vel substantiae, imò sequenti articulo constabit, quod mobile non conuertitur cum corpore. Sicut ergo corporis mobilis significatum non est ita notum, ita & entis, omnibus tamen his occurrit Magistri explicatio, & philosophica exercitatio.

Ob. 2. Illud potius debet esse obiectum adæquatum scientiæ, cui per se primò conuenit ratio formalis obiectiua scientiæ; sed mobilitas physica, quæ est prima passio physica per se primo, seu intimius competit corpori, immò ratione corporis competit enti: ergo obiectum formale philosophiæ naturæ melius explicatur nomine corporis mobilis, quàm nomine entis mobilis. Prob. media. Illud per se primò est mobile, quod constat ex materia, & forma, quæ sunt principia physica motus; sed est corpus, & ens, ratione corporis: ergo mobilitas per se primò est passio corporis, & non entis.

R. 1. ex Caietano, quod maior est vera, si per se primò conueniat ei ratio formalis tamquam notissimo, cui tribuitur non verò si conueniat ei per modum emanationis. Tunc posset dici ad minorem, quod mobilitas tamquam radici per se primò competit corpori, sed tamquam notissimo, cui coniugitur cōuenit enti mobili.

R. 2. data ma. dist. mi. mobilitas per prius competit corpori, quàm enti in ratione entis, & ut gradus superior est conc. quàm enti mobili nego, quia enti mobili ratione sui competit mobilitas, nō minus, quàm corpori mobili competit mobilitas, cognito iam quid sit motus physicus.

Ob. 3. Ex Scoto probando, quod substantia naturalis sit obiectum formale adæquatum tum in essendo, tum in significando; illud est obiectum formale alicuius scientiæ, quod est causa omnium passionum, quæ concluduntur in illa scientia, sed substantia naturalis, & non ens mobile est causa omnium passionum, quæ in physica concluduntur: ergo substantia naturalis, & non ens mobile est obiectum formale huius scientiæ. Prob. media. Passiones physicae sunt motus, & quies, sed substantia naturalis, quæ in se habet naturam est principium motus, & quietis, ens verò mobile est principium soliūs motus: ergo substantia naturalis est principium omnium passionum physicalium.

R. 1. negando ma. quia obiectum formale est illud, quod est causa non omnium, sed principalium passionum illius scientiæ, motus autem est passio principalis nō quies, quies .n. cum sit priuatio motus cognosci debet per formam oppositam, .s. per motum. Et addo, quod non in omni ente physico est quies, ut patet de Cœlo, at in omni physico ente est motus, quia ergò naturale dicit principium quietis, videtur magis congruum ex hac parte explicare obiectum

obiectum formale per mobile, quàm per naturale.

Dices, Motus ordinatur ad quietē: ergò quies est passio principalis. R. quòd ant. est euidenter falsum, ut patet in motibus vitæ, & Cœli, qui sunt perfectiores quiete.

R. 2. ad obiecc. data ma. neg. mi. quoad vtramque partem. Nam quòd substantia naturalis sit principium motus, & quietis non est clarè notum, immò fuit negatū à Parmenide, & Melisso, sed quòd ens sit principium motus, ex se notissimum est. Quod autem ens mobile radicalitèr sumptū sit etiam virtualitèr, & implicite principium quietis, in qua tamquam in termino quiescit agens, suadetur ex hoc, quia risibile radicalitèr sumptum est etiam flebile per modum radicis: Ens ergò mobile in communi includit motum, seu mutationem, & quietem actu, vel potentia.

Petes, quare obiectum philosophiæ dicitur mobile à motu, & non quiescibile à quiete. R. quòd denominatio fit à primo, & nobiliori, & quia motus est perfectior quiete, sicut forma sua priuatione, idè obiectum philosophiæ naturæ dicitur mobile à motu, & non quiescibile à quiete.

Ob. 4. ex Tolet. Propositio, in qua prima passio prædicatur de subiecto non debet esse nugatoria; sed mobilitas est prima passio in physica, & dicendo ens mobile, est mobile est propositio nugatoria, seu identica: ergo ens mobile non est obiectum formale. R. neg. mi. quoad 2. partem quia alitèr sumitur mobile, in subiecto, & in prædicato, in subiecto sumitur pro radice motus, in prædicato pro aptitudine proxima; nam ens mobile significat, quod habet radicem motus, radix autem prima motus sunt materia, forma, & priuatio. Idem ergò est dicere ens mobile est mobile, atque ens habens formam, materiam, & priuationem est mobile.

Ob. 5. Subiectum debet continere omnia, & prædicari de omnibus, quæ tractantur in scientia; sed ens mobile non prædicatur de Deo, nec de Angelis, nec de terra, nec de materia, & forma, de quibus tractat philosophia naturæ: ergò ens mobile non est obiectum, &c.

R. Ad primam partem mi. quod philosophia naturæ agit de Deo, & Angelis non ut mobilibus, quia carent motu physico, & subiecto, ex quo fiant, sed ut mouentibus, seu quatenus sunt corporalis motus principia.

Et licet sapientiæ 7. dicatur omnibus mobilibus mobilior est sapien-

sapientia, tamen hoc debet intelligi metaphorice, in quantum .s. est velocissima, & subtilissima in sui operatione omnia penetrans; sicut etiam Angeli dicuntur moueri secundum locum abusiue, non quod ipsi in se ipsis recipiant motum, sed quod successive in diuersis locis corpora moueant; Et si Angeli annihilarentur, annihilatio non esset motus physicus, sed Dei concursus suspensio.

Ad 2. partem mi. R. quod ens mobile continet omnia, & prædicatur de omnibus continentis in philosophia naturæ partim in recto, partim in obliquo. Sicque terra, ut docet D. Th. super Beot. de Trinit. licet per accidens non moueatur secundum se tota, quia est in loco naturali, in quo quiescit, tamen mouetur secundum partes, quia eius partes alterantur, .s. frigeant, caleant, &c. Similiter ens mobile prædicatur de materia prima, & de forma non subiectiue, & directe, quia non sunt subiectum motus, sed in obliquo in quantum sunt principia constitutiva entis mobilis, ens enim mobile dicitur, quod habet in se principium motus. Potest etiam dici, quod materia est mobilis subiectiue motu generationis, ut dicitur in lib. 6. de Gener. & forma quælibet per accidens mouetur ad motum totius.

Dices. Omne, quod mouetur est corpus; sed materia, & forma non sunt corpora, ergo non mouentur. R. quod maior potest verificari de eo, quod mouetur, ut quod non ut quo: mobilitas ergo, ut quo latius patet, quam corpus; sed mobilitas, ut quod tunc excedat, vel excedatur a corpore videbitur mox.

ARTICULVS IV.

Vtrum ens mobile, quod est obiectum adæquationis in philosophia naturæ abstrahat a substantiali, & accidentali.

Ex huiusque dictis non tam facile apparet, quæ formalia in adæquata obiecta ens mobile complectatur, idcirco naturam huiusmodi obiecti ulterius prosequentes.

Noto 1. quod in doctrina Caiet. opus. de hac quæst. tract. 4. Ens mobile, prout dicit quidditatem mobilem potest sumi dupliciter, subiectiue pro subiecto motus, & terminatiue pro termino motus, qui terminus potest esse duplex substantialis, & accidentalis, quia duplex est mutatio ad formam substantialem, & accidentalem 12. met.

met. text. 19. Et addit Caiet. quod sicut in mutatione substantiali concurret materia, quæ est pura potentia, priuatio formæ substantialis, & forma ipsa substantialis, quæ generari potest; ita in mutatione accidentali materia, quæ moueri potest non est pura potentia, sed subiectum habens formam substantialem, seu compositum substantiale, priuatio formæ accidentalis, & forma ipsa accidentalis. Et propterea accidentalis mutatio v.g. calefactio subiectiue conuenit ligno, terminatiue, ut quo calori, terminatiue, ut quod composito accidentali, quod simpliciter generatur, non quia substantia, sed quia simpliciter non præexisterat, unde Arist. 7. met. & 1. phys. dicit: Neque calor fit, quia non est extra subiectum, neque lignum, quia supponitur, fit ergo ut quod calefactione terminatiue calidum ex calore, & ligno constitutum.

Dices, cum Zabarella de naturalis scientiæ constit. c. 4. si forma, quia terminat motum est species entis mobilis, & obiectum, sequeretur, quod principia obiecti essent obiectum, quod est inauditum. Rursus sequeretur, quod locus, qui est terminus motus localis deberet dici terminatiue mobilis, cum tamen per Arist. sit immobilis: ergo esto forma terminet motum non dicitur mobilis.

R. Quod ex doctrina Caiet. non sequitur formam esse propriè speciem entis mobilis, & obiectum formaliter, sed causaliter, nec directe, & per se, sed per accidens, tanquam specierum entis mobilis principium, & partem; Nam quod propriè est species entis mobilis, & obiectum est compositum quodcumque siue substantiale, siue accidentale. Ad exemplum de loco. R. quod locus potest dici terminatiue mobilis, si tamen non dicitur, hoc prouenit, quia non componit intrinsecè cum corpore mobili, sicut componit forma accidentalis cum subiecto, vel quia locus terminat, & continet locatum cum alia habitudine præcellenti, .s. cum relatione ad polos Mundi fixos, & immobiles. Sit simile esto Ethiops sit albus in dentibus, impeditur tamen, ne dicatur absolute albus, quia est niger in cæteris partibus qua ratione potius dicitur niger, quam albus. R. 2. implicare principia cõplexa subiecti scibilis, .s. propositiones ex quibus deducuntur conclusiones esse subiectum scibile, sed non implicare principia incomplexa subiecti totalis esse, subiecta partialia, vel partes subiecti scibilis, ut sunt genus, & differentia respectu speciei de quibus multa demonstrantur in logicis, & materia, & forma respectu compositi naturalis, de quibus plura de-

ra demonstrantur in Physica.

Nota 2. Quod ens mobile subiectiue in doctrina Lib. hic q. 1. art. 1. est substantia, quia omne, quod ad aliquam formam mouetur substantia est, quia debet esse natura, vel habens naturam; sed in doctrina Caiet. loc. cit. s. circa verò, non solum est substantia, sed compositum ex subiecto, & forma accidentali, nam expressè dicit quod ens mobile non accipitur hic pro eo, quod habet esse quodcumque, sed pro eo, quod propriè esse dicitur 7. met. text. 28. siue sit compositum substantiale, siue accidentale. Et suaderi potest Caietani doctrina per hoc, quod aliquarum mobilitatum, vt motus localis, & intensiōis, & remissionis substantia non est capax, nisi ratione accidentium, quia accidentia sunt, quæ formaliter dicuntur intendi, & remitti, non verò substantia: ergo ens mobile subiectiue complectitur omnia materialia composita, siue substantia- lia, siue accidentalia.

Dices, quod est mobile subiectiue, seu quod mouetur est; sed compositum accidentale præsuppositiue non est, sed motu fit, quia per mutationem accidentalem fit tale secundum quid 1. phys. text. 92. ergo compositum accidentale non est subiectiue mobile.

R. 1. quod ma. est vera de mobili subiectiue per se primò, & principaliter, non per se secundò, & minus principaliter, quod est compositum accidentale, quod sepè motu fit, & terminat motum, vt quod. **R. 2.** quod data ma. minor non est semper vera, nam licet compositum accidentale physicum ad cuius formam non est per se motus v. g. quantum quantitate prima fiat motu, imò eadem actione, & mutatione, qua fit compositum substantiale respectu cuius quantitas est propria passio, tamen cum tale compositum quantum mouetur motu augmenti, iam est, nō minus, ac compositum substantiale est, quando mouetur. His suppositis.

Quod quærimus est, nūm ens mobile, quod in hac scientia est adæquationis obiectū, sit ens mobile abstrahens subiectiue, & terminatiue, vel prout abstrahit terminatiue tantum.

Prima opinio, quæ ferè est communis adhuc inter Thomistas, negat ens mobile esse quid communiū, & abstractiū corpore, vel substantia mobili, & consequenter corpus mobile tantum facit adæquatum obiectum in hac scientia, his videtur fauere D. Tho. opus. 42. c. 4. dum inquit: *Ex dictis igitur patet, quod ens mobile, quod est corpus communiū acceptum est obiectum, &c.*

Secun-

Secunda opinio est Lib. & plurium Iuniorum Thomistarum. asserentium ens mobile subiectiue non abstrahere, benè verò terminatiue, vnde docent, quod ens mobile subiectiue vtrique est substantia, quia est, vel constat natura, quæ necessario debet esse substantia, sed ens mobile terminatiue, idest id, ad quod terminatur motus, vel physica mutatio abstrahit à substantia, & accidente à forma substantiali, & accidentali, & consequenter concludunt, quod ens mobile radicale, prout subiectiue potest moueri, siue ad formam substantialem, siue ad accidentalem, est obiectum formale adæquatum philosophiæ naturalis.

Tertia opinio est Caiet. Ferr. Aquar. Iauelli. Astud. Ioan. Mart. hic q. 1. asserentium, quod ens mobile, vt comprehendit omnia materialia composita, siue substantia, siue accidentalia, siue mobilia ad formam substantialem, siue ad accidentalem est obiectum formale quod, adæquatum philosophiæ naturalis. Omnes hæ opiniones sunt probabiles, habentque Patronos Arist. & D. Tho. & rationes fundatas, vt constat ex dictis, & ex dicendis, & licet secunda opinio nobis aliquando arriserit, tamen, quia rationes, quas pro se assert non destruunt, sed stabiliunt. Caiet. opinionem, nec prima, & secunda opinio rationes pro Caietani sententia clarè soluit, idè in fauorè tertiæ opinionis, quæ solum à Viris doctis potest defendi.

R. Dicendum, quod obiectum formale quod adæquatum philosophiæ naturæ est quid communiū, & abstractiū corpore, vel substantia mobili, & complectitur omnia materialia composita, siue substantia, siue accidentalia, siue mobilia ad formam substantialem, siue ad formam accidentalem.

Prob. 1. Ens mobile commune ad substantiale, & accidentale est scibile per se, & directè ab aliqua scientia, quia vt sic habet causas efficientem, & finalem incommuni, principia suæ transmutabilitatis, scilicet materiam, formam, & priuationem incommuni, & habet passiones non omnibus per se notas, sed mediatas, præcipue mobilitatem incommuni, & vt sic abstrahit à materia particulari, & includit materiam sensibilem incommuni; sed ens mobile sic commune non potest sciri, nisi à physica: ergo hoc est eius obiectum per se, & adæquatum.

Et mirum est, quod pro solutione huius rationis dicit M. Mancas, quod ens mobile sic abstractum est scibile à physica in suis

his inferioribus, sed non in seipso, nam si scibile est in his inferioribus, & inferiora habent similitudinem proportionalem in esse scibili, quare tale abstractum hanc adunans, & complectens non erit in seipso scibile? An forte in obiecto scientiae non sufficit unitas Analoga? Conf. In scientia subiectum adequatum, principia, & potissima passio debent adequari; sed principia mobilitatis physicae, nempe materia, forma, & priuatio, & mobilitas physica non adequantur cum ente mobili substantiali, sed cum abstracto a substantiali, & accidentali: ergo ens mobile sic abstractum erit obiectum. Prob. mi. ex Arist. 1. 2. met. text. 14. dicente: *Quod principia per se mobilitatis, scilicet materia, forma, & priuatio ad genus substantiae non coartantur, sed per omnia accidentium genera diuagantur.* Et loquitur Arist. non tantum in esse entis, sed in ratione scibilis, & sub hac formalitate procedit ratio, & consequenter sequitur, quod si per Arist. composito accidentaliter mobili conueniunt per se principia entis mobilis, debet illi competere per se ratio formalis obiecti, scilicet entis mobilis.

R. A. contrariis ad maius, quod principia prima remota, & radicalia mobilitatis adequantur formaliter cum ente mobili substantiali, & haec constituunt obiectum adequatum philosophiae naturalis, principia vero proxima mobilitatis adequantur cum ente mobili substantiali non formaliter, quia excedunt, sed virtualiter, quia in illo tanquam in radice virtualiter continentur, & consequuntur. Sed contra, &

Prob. 3. concl. Tractatus de Caelo, est per se, & directe pars philosophiae naturalis. Sed obiectum huius partis est ens mobile tantum accidentaliter, scilicet secundum situm, seu de loco ad locum, & non substantialiter, quia Caelum non est generabile, & corruptibile. Et tamen principia huius mutationis accidentalis non reducuntur ad principia prima, & radicalia mutationis substantialis, idque patet in priuatione formae accidentalis, quae in Caelo non potest reduci ad priuationem formae substantialis: ergo falsum est dicere, quod principia mobilitatis accidentalis reducuntur ad principia entis mobilis substantialis, & quod virtualiter contineantur in ipsis. Scio Patrem Mancam, & alios Recentes multis modis huic occurrere rationi, sed eorum solutiones facillime pracludi posse, ipsa ratio innuit.

Prob. 4. In Metaphysica, licet principia accidentis radicentur in substantia, & reducuntur ad substantiam, quia est entis ens, tamen obiectum

obiectum Metaphysicae in supponendo est ens abstractum a substantia, & accidente, & accidens est pars subiecti in recto contenta sub ente: ergo similiter in physica, licet principia compositi accidentalis radicaliter contineantur in composito substantiali, nihilominus obiectum philosophiae naturae in supponendo, & subiectiue abstrahit a substantiali, & accidentali, maxime cum supponamus compositum accidentale esse ens naturale, vel secundum naturam, ut infra probabo.

R. Aduersarij multifariam solutiones tamen eorum ab intelligente rationem positam facile propulsantur, quia si non obstat, quod accidens participet a substantia principaliter scibili ratione entis, & praedicata transcendentia, & quod sit passio, demonstrata de substantia in Metaphysica, constituit postea rationem obiecti scibilis, cur compositum accidentale participans mobilitatem a composito substantiali non poterit postea esse forma scibilis in philosophia naturae? Aio ipsum reperi, qui respondet negando pariter, eo, quia in Metaphysica accidens incommuni non est passio substantiae incommuni, sed naturalis substantiae, scilicet creatae, de qua demonstratur, unde non impeditur, quin sit species obiecti, scilicet entis; sed in physica accidens naturale, est passio substantiae naturalis incommuni, & consideratur a physico in ordine ad substantiam, tanquam passio concreta substantiae sensibili cum qua componitur & sine qua naturaliter, per se, & ut quod esse non potest, & ideo sibi illud non trahit in obiectum formale. Sed contra 1. Arist. lib. 6. met. lect. 2. & D. Th. ibi docent, *quod si non darentur aliae substantiae abstractae, & immobiles physica esset philosophia prima, & vniuersalis*: sed tunc obiectum eius esset ens commune decem praedicamentis, non obstante, quod accidens incommuni oriretur a substantia naturali incommuni; ergo & nunc obiectum eius erit ens mobile commune substantiae, & accidenti. Contra 2. Si accidens incommuni esset passio substantiae incommuni, adhuc ens, ut ens commune substantiae, & accidenti esset obiectum: ergo licet compositum accidentale incommuni sit passio substantiae mobilis incommuni, non officit, quin ens mobile commune illis sit obiectum. Contra 3. Metaphysica agit de Deo, & de creaturis, ut ordinatis ad ipsum Deum, tanquam ad primam causam, & tamen Deus est solum obiectum principale, adequatum, vero ens. Insuper in Logica secundae intentiones ordinantur ad demonstrationem, & tamen demonstratio est obiectum

obiectum principale, adæquatum verò ens rationis: ergò quamvis compositum accidentale ordinaretur ad compositum substantiale, solum sequeretur compositum substantialiter mobile esse obiectum principale, adæquatum verò compositum mobile, ut sic.

Prob. 5. Multa tentando, non implicat, quod compositum accidentale, sit verè ens naturale, seu principium radicale motus, licet non simpliciter primum: ergò non implicat, quod directè participet rationem entis mobilis, & obiecti physices. Prob. ant. dupliciter. Primum gratia est accideas, & non simpliciter natura, & tamen est principium radicale operationum supernaturalium, quia principium proximum sunt virtutes infusæ: ergò non implicat aliquod accidens naturale esse principium radicale motus, licet non sit natura. 2. quod est mobile essentialiter est mobile radicaliter, sicut à pari, quia homo ratione formæ est essentialiter rationale est radicaliter risibile; sed dantur aliqua concreta accidentalia, quæ sunt essentialiter mobilia: ergò & radicaliter; ergò, sunt verè entia naturalia. Prob. minor quantum est essentialiter, & ut quod augmentabile, & quale est essentialiter, & ut quod intensibile, immò in Sacramento, ubi non est substantia panis non video, cur quantitas non concurrat principaliter ad diuisionem, & qualitas ad intensiorem: ergò signum est substantiam, ex qua accidentia fluunt, & in qua fundantur non concurrere respectu harum mutationum, ut principium radicale, quia principium radicale quod est formaliter tale est indispensabile. Conf. hoc, radix alicuius principij proximi recipit formaliter, & in recto intrinsecam denominationem ipsius formæ, licet per modum radice; sicut quia principium proximum intellectus reducitur ad animam tamquam ad primam radicem sequitur, quod anima dicatur formaliter intellectiva; Sed nequit substantia dici formaliter, & in recto intensa, aut intensibilis, ergò non potest ad ipsam reduci motus intensiorem, & remissionis, nisi purè tanquam ad subiectum exercitij.

Respondebis, concreta accidentalia esse radicaliter, & ut quod mobilia terminatiue, tamquam terminos motus, non subiectiue tamquam subiectum motus. Contra 1. quia supra notabili secundò in solutione instantiæ probavi, compositum accidentale esse subiectiue mobile. Contra 2. quia homo dicitur ens mobile respectu propriæ generationis, in quantum est terminus per illam productus, & non quia sit subiectum generationis, quia subiectum imme-

immediatum generationis est materia prima ex Caiet. 3. p. q. 13. art. 1. ergò parum refert ad ens mobile radicaliter, quod sit subiectum motus: ergò &c.

Prob. 6. concl. Compositum accidentale verè est ens naturale, vel ens secundum naturam, & verè sit, seu generatur terminatiue, ut quod, quia productio eius non denominat substantiam, sed constitutum illud ex substantia, & accidente substantiue captum, & verè, & propter se habet principia, & partes cōdistinctas à principiis, & partibus cōpositi substantialis, & de illo completè cōstituto saltem denominatiue, & ut quod demonstratur passio sensibilis, adæquatè fluens à forma accidentali communicata subiecto, v.g. de albo quod sit disgregatiue visus, de nigro congregatiue; & ad eum sanè (licet non æqualissimum) modum, quo de animato homine denominatiue demonstratur passio intellectiui, & volitiui, quæ adæquatè est ab anima, de qua demonstratur ut quo, de toto, ut quod: ergò compositum accidentale potest esse obiectum cum substantiali, in philosophia naturæ. Prob. conseq. quia non variatur consideratio physica, additione compositi accidentalis. Et propterea dixit Arist. 1. cœli c. 1. *Scientia de natura ferè plurima est circa corpora*: ergò non tota: ergò inuariata manens ad composita accidentalia suam considerationem conuertit. Et idcirco Arist. 1. phys. volens explicare composita resultantia ex principiis à se enumeratis adducit in exemplis composita accidentalia, non solum ut notiora, ut facilius perciperetur doctrina, sed ut necessaria, & per se scibilia: ergò &c.

Conf. Propositioni denunciante obiectum sufficit immediatio in genere causæ formalis; sed entitas accidentalis, licet ut passio per substantiam probetur, & fundet propositionem mediatam in genere causæ efficientis, tamen, ut forma compositi præcisue fundat propositionem immediatam in genere causæ formalis, vel formæ: ergò est sufficiens conclusionis scientificæ principium. Exemplum est in metaphysica, in qua licet demonstratur, quod accidens sit passio substantiæ in genere causæ effectiue, tamen in genere formæ fundat propriam scibilitatem, & est species subiectiua obiecti metaphysices, s. entis: ergò proportionali modo dicendum est de composito accidentali.

Ob. 1. D. Th. 1. p. q. 84. art. 1. dicit: *Si intellectus non cognosceret corpora nulla scientia esset de corporibus, & sic periret scientia naturalis, quæ est de corpori mobili*: ergò ex D. Th. corpus mobile est obiectum forma-

le, adæquatum philosophiæ naturalis. Conf. D. Tho. de verit. q. 14. art. 8. ad 6. inquit: *sicut veritas prima est obiectum fidei, ita corpus mobile est obiectum philosophiæ*, sed veritas prima est obiectum formale fidei 2. 2. q. 2. ergo corpus mobile est obiectum formale philosophiæ. Pro solutione noto, quod si litera D. Th. 1. phys. nō fuit vitiosa, dū negat corpus mobile debere dici obiectum, clarè tenuit, quod ens mobile sit superius in supponendo corpore mobili, vnde

R. 1. quod D. Th. 1. p. dū dicit: quod scientia naturalis est de corpore mobili non loquitur de obiecto adæquato formali specificante, sed de principali, quia multoties ablato principali obiecto, non primario, sed consequenter tolluntur alia, vt ablato Deo in metaphysica tollerentur creaturæ, & ablata anima tollitur corpus animatum, quod per contrarios est obiectum adæquatum in scientia de anima.

R. 2. cum Caiet. quod D. Th. si loquutus est de obiecto formali adæquato, non accepit corpus pro corpore substantiali, sed pro quolibet ente corporeo, vel composito materiali, siue substantiale sit, siue accidentale, hoc enim est æquale ad ens mobile.

Ad Conf. R. D. Th. loquutum esse in sententia M. Alberti, quæ tunc circumferebatur. Vel dico, quod D. Tho. noluit comparare physicam cum fide iuxta eorum obiecta adæquata, quia parum conducebat ad intentum, sed solum iuxta determinationem proportionum, ita vt comparatio consistat in hoc, quod sicut in omnibus, quæ fides respicit, principale creditum est ipsa veritas prima, ita inter ea, quæ physica tractat, principale, vel notius obiectum est corpus mobile.

Ob. 2. Illud est obiectum adæquatum philosophiæ, quod ponitur in definitione motus, qui est actus entis in potentia ex Caiet. sed ens mobile in potentia secundum quod in potentia, est ens mobile subiectiue, & non compositum accidentale, quia hoc est terminus motus; ergo &c. Conf. 1. Repugnat idem simul esse terminus, & principium motus, sed compositum accidentale est ens mobile terminatiue, & effectus motus: ergo non est radix, & principium motus: ergo non est ens naturale. Conf. 2. Compositum accidentale non est ens naturale, quia non constat naturis, sed est affectio entis naturalis: ergo non est species obiecti scientiæ naturalis.

R. data ma. nego mi. quoad 2 p. Nam ens mobile subiectiue nō est

est solum corpus mobile, sed compositum accidentale, seu substantia, vt affecta accidente, quando tendit ad formam per motum acquisibilem, vt pluries dictum est, & consequenter ens mobile subiectiue abstrahit à substantiali, & accidentali. Ad Conf. 1. R. ad ma. non repugnare idem esse terminum, & principium passionum motus, compositum autem accidentale est terminus motus, & simul principium passiuum radicale motus suæ propriæ generationis ad ipsum terminatæ, & per quam est productum, ad eum sane modum, quo homo genitus terminando generationem, dicitur subiectum passiuum generationis suæ, in doctrina Aduersariorum. Ad Conf. 2. R. & specialiter ad probationem ant. quod compositum accidentale non constat naturis immediatè, sed mediatè, & hoc sufficit, vt sit ens naturale, vel ens secundum naturam, & vt distinguatur à composito artificiali, & metaphysico, sit simile corpus mixtum est ens naturale, & tamen immediatè non constat materia prima, tanquam natura, sed materia elementata, & organizata, ita, &c.

Et addo, quod compositum accidentale est ens naturale, quia est principium per se alicuius motus, & passionis, & constat non solum composito substantiali, quod dicitur natura, vel à natura, sed etiam forma accidentali, quæ est analogicè, & minus principaliter natura, & principium radicale motus eius in quo est, non primum, sed proximum, nam in igne principium motus sursum primum, & principale est forma substantialis ignis, minus principale, sed magis proximum est leuitas, quæ componitur ex calore, & siccitate.

Ob. 3. Illud est obiectum scientiæ, ad quod vltimatè reducuntur, vel resoluuntur passionibus demonstrandæ in scientia; sed physicus resoluit accidentia physica, præcipue mobilitatem proximam in substantiam mobilem tanquam in radicem, à qua originantur: ergo substantia mobilis est obiectum adæquatum philosophiæ. Conf. ab Ortiz. Mobilitas reperta in accidentibus oritur à mobilitate substantiali, & ad illam ordinatur, nam alteratio, eiusque terminus, consequitur generationem substantiæ, ex D. Th. in Proem. de generat. motus localis eiusque terminus in Cælo est propter perfectionem substantialem, seu mobilitatem radicalem ipsius Cali, secundum quam potest moueri passiuè localiter, & influere in hæc inferiora: ergo ens mobile substantiale est finis adæquatè intentus

à philosophia naturali, & consequenter ipsum solum est obiectum. *R. 1.* negando ma. quia, vt docent aduersarij cum Caiet. plus requiritur, vt aliquod sit obiectum, quam quod ad ipsum fiat resolutio, alioquin principia subiecti, ad quæ ultimo fit resolutio essent subiectum. Igitur illud est obiectum, ad quod fit resolutio, tamquam ad quid notissimum in illa scientia, & tanquam subiectum adæquatum principalis passionis. Tunc dico ad mi. quod physicus resoluit accidentia physica ad substantiam mobilem, & mobile accidentale ad mobile substantiale, vt ad subiectum principalitatis, & vt ad primò clausum in obiecto adæquato, non vt ad subiectum adæquatum, ita vt contineat adæquatè omnia principia physica, & sit vnica causa mobilitatis, & quietis. Reductio autem ad aliquod obiectum partiale, & principale non sufficit ad hoc, vt sit obiectum adæquatum scientiæ. Et addo, quod licet omnis motus, qui est accidens aliquatè reducatur in substantiam modo mòx dicendo, tamen mutatio substantialis .s. generatio non potest radicari in composito substantiali, siquidem illud præcedit, & media illa fit; non ergò omnis mutatio physica in composito substantiali radicatur.

R. 2. data ma. dist. mi. tamquam ad radicem materialitèr, & in esse entis, quæ præsuppositiue immò impertinentèr se habet ad rationem scibilis conc. tanquam in radicem formalitèr, & in esse scibilis nego. Sicut ergò mathematica formalitèr respicit quantitatem continuam, & discretam, quæ oriuntur à substantia, & tamen resolutio mathematicæ sistit in quantitate, tamquam in subiecto formali, & substantia se habet præsuppositiue, & materialitèr, ita hic dicendum est, licet paritas non teneat quoad omnia, quia subiectum hoc abstrahit à composito substantiali, & accidentali, & ibi adæquatè tractatur de quantitate. Et addo, quod quando dicitur à physicis principia substantiæ sunt principia aliorum prædicamentorum, hoc valet remotè, & quoad esse, non quoad transmutari, & sciri. Ratio est, quia accidentia in proprio genere habent propriam causam transmutabilitatis, & naturalitatis, & hoc scibile est adhuc repugnante transmutabilitate substantiali, vt patet in Cœlis, quos ad physicam pertinere constat ex Arist. & D. Th.

Ad Conf. *R.* ad ant. quod mobilitas reperta in accidentibus non omnis oritur à mobilitate substantiali, vt patet in Cœlis, etsi oritur hoc est remotè, & materialitèr, non proximè, & formalitèr. Et sicut

sicut per hoc, quod principia substantiæ radicalitèr, & remotè sūt principia accidentium non sufficit, vt accidentia tollantur à participatione obiecti formalis, alias tolleretur scientia metaphysica, quæ est de ratione communi substantiæ, & accidenti, ita per hoc, quod omnis motus accidentalis radicetur in omni ente mobili substantiali, non obstat quo minus obiectum adæquatum philosophiæ sit ens mobile, vt abstrahit ab ente mobili substantiali, & accidentali. Ratio est, quia consideratur tunc forma accidentalis à physico sub explicito conceptu, quatenus principium completum alicuius passionis sensibilis, præsciindendo ab ordine quem dicit ad substantiam. Idcirco Capreolus in 3. dist. 5. q. 2. inquit formam accidentalem non solum ordinari ad subiectum, quod perficit, sed etiã ad compositum accidentale tanquam partem ad totum, vnde modo sub vna ratione explicita poterit præcisinè considerari, modo sub altera, & licet positinè præsciindi non possit ab illa dependentia realis, quam habet à parte rei ad subiectum, hoc tantum facit non posse esse obiectum per se, & formale sub illa ratione quæ pendet, non verò sub alia ratione, & conceptu explicito secundum quem à subiecto non pendet, sicut de facto consideratur accidens à metaphysico.

Ob. 4. Abstractum ab ente mobili substantiali, & accidentali est quid analogum: ergò non potest esse obiectum alicuius scientiæ. *R.* quod tale abstractum ad similitudinem obiecti metaphysicæ entitatiue est quid analogum, analogia proportionalitatis; sed in esse obiectuali est quid vniocum, vel scibile simpliciter, quia in vtroque membro importatur æqualis, vel proportionalis abstractio à materia singulari, quæ est ratio specifica philosophiæ naturæ, ac per consequens tale abstractum, & commune erit obiectum adæquatum in physica.

Dices, Mobilitas proxima est accidens physicum: ergò consequitur ad substantiam: ergò non ad abstractum à substantia, & accidente. *R.* quod si loquamur de mobilitate terminatiua proxima immediatè sequitur ad ens mobile abstractum à substantia, & accidente, & de ipso demonstratur, nam sicut substantia totalis proximè terminat mutationem substantialem, seu generationem sui, ita accidens proximè terminat motum v.g. qualitas alterationem, quantitas augmentationem, & vbi motum localem, quæ passionem in substantiam formalitèr proximè non reducuntur, sed solum existitèr,

gitiue, & exercitè si verò loquamur de mobilitate subiectiua adhuc immediatè sequitur ad ens mobile abstractum. Nam licet detur, sed non concedatur, quòd ens mobile mobilitate substantiali subiectiua sit corpus mobile substantiale, tamen ens mobile mobilitate accidentali est compositum accidentale, vt probatum est.

Ob. 5. compositum accidentale est ens secundum quid: ergò nò est simpliciter scibile. R. neg. conseq. Ratio est, quia quæ sunt accidentia, & in esse entis entia secundum quid, in esse scibilis habet fundare connexionem simpliciter scibilem, vt patet in obiecto mathematica, & logica: ergò etiam si ens mobile accidentale esset ens secundum quid, posset esse scibile per se, & directè, quia consideratur in quantum est ens mobile.

Ob. 6. De ente per accidens non est scientia 6. met. sed compositum accidentale est ens per accidens, quia dicit res diuersorum generum .i. substantiam, cum qualitatibus sensibilibus 1. p. q. 85. art. 1. & 2. ergò compositum accidentale non est scibile. Hac obiectio est Aduersariorum Achilles.

R. 1. ad ma. quòd vt docet Aristotellus de ente per accidens sup. pro aggregato plurium purè per accidens non datur scientia, benè verò de ente per accidens pro aggregato plurium cum coordinatione, vt est numerus, vel per modum actus, & potentia, vt est compositum accidentale in physica, quantum in mathematica, & numerus sonorus in musica. Tunc dico ad mi. quòd compositum accidentale physicum est ens per accidens accidentalitate rei, sed non prædicationis, quia substantia qualibet petit perfici determinatis accidentibus: Rursus est ens per accidens ex modo significandi, non quo ad rem significatam, & tandè est ens per accidens comparatiue, in quantum non est vna perfecta essentia sicuti compositum substantiale, secus verò absolute, quia absolute est vnum nò tanquàm aggregatum plurium merè per accidens .i. casu, & fortuito, sed cū subordinatione .i. per modum actus, & potentia, & hoc pacto est vnum per se, & scibile, & est terminus, & effectus vnius actionis, necessariò factus ex determinatis causis, & per se à natura intentus. Tandem est vnū per se in ratione principij proximi operatiui, quia substantia creata est incompleta in ratione principij operationis, & est complebilis à forma accidentali sibi vnita.

R. 2. Quod idem argumentum tenentur soluere Aduersarij si sub hac forma præponatur. Physica per se agit de sensibilibus; sed res sens-

sensibiles dicunt substantiam cum qualitatibus sensibilibus: ergò dicunt res diuersorum generum: ergò dicunt entia per accidens: ergò de rebus sensibilibus non est scientia: Sicut ergò ipsi respondent negando mi. & ad prob. dicunt quòd compositum accidentale constat rebus diuersorum generum non æque primo, & in recto, sicut albus musicus, sed substantia sensibili in recto saltem quantum ad modum significandi, & accidentibus in obliquo, vel è regione: Ità ego dico quòd compositum accidentale non est ens per accidens, quia vnum se habet, vt materiale, & aliud vt formale: sicut à pari in obiecto musica, quæ est scientia subalternata numerus armonicus non est ens per accidens, quia numerus se habet, vt materiale, & armonia, vt formale, & in obiecto mathematica, quòd est quantum in concreto, subiectum se habet, vt materia intelligibilis, quantitas tanquam forma; sic multo melius dicitur in præfenti, quòd in composito accidentali præcisè sub hac consideratione substantia se habet, vt obiectum materiale, forma accidentalis, vt formale, & abstractio à materia, vt ratio sub qua specificatiua physica.

A R T I C V L V S V.
Vtrum Philosophia naturalis sit vna scientia totalis in specie, vel in materia, vel in intellectu.

NOto 1. quòd vt dictum est in Logica ratio formalis sub qua constitutiua obiecti in esse scibili, non est sola abstractio à materia, neque purè principia, sed abstractio à materia, vt connotat talia principia formaliter certa. Et ità illæ scientiæ sunt, eiusdem speciei infinitæ, quæ procedunt per eadem principia intra eandem abstractionem à materia: Procedere autem per eadem principia specifica est procedere eodem modo intelligendi, & definiendi taliter, quòd licet res definitæ in aliqua scientia sint speciei diuersæ in esse rei, si tamèn eodem modo definiendi, id est sub eadem abstractione procedant dicuntur esse eiusdem speciei; & sic quia physici definiunt omnia, quæ tractat sub eadem abstractione à materia sensibili, idè omnes definitiones physicae sunt similes, seu eiusdem speciei. Et contra illæ scientiæ distinguuntur speciei, quæ procedunt per diuersum modum definiendi, & abstrahendi, vt sunt physica, & mathematica.

Noto 2. quòd cum qualibet scientia attingat suum obiectum, ut est immateriale, seu ut est abstractum a materia, ratio formalis sub qua Philosophia naturæ attingit ens, vel corpus mobile est abstractio a materia sensibili in particulari, non verò a materia sensibili incommuni; Materia autem sensibilis in particulari, vel in singulari est materia signata quantitate, vel materia, prout est principium huius, vel illius accidentis sensibilis, puta caloris, frigoris, luminis, &c. Materia sensibilis incommuni, & in vniuersali est materia, ut sic, vel materia, ut est radix accidentium sensibilium, sed non huius, vel illius; & ita physicus dicitur astrahere a materia particulari, sed non a materia incommuni, nam definit hominem, prout abstrahit ab his carnibus, & his ossibus, sed non a carnibus, & ossibus, ut sic.

Noto 3. cum D.Th. 1. p. q. 94. art. 3. quòd duplex est abstractio, seu separatio a materia, formalis, & totalis, totalis est, quòd abstrahitur aliquod totum potèntiale a suis inferioribus, siue per modum generis, siue speciei, ut cum abstrahitur homo a Petro, & Paulo, vel ens mobile ab hac, vel illa specie entis mobilis; formalis est quòd abstrahitur aliqua forma, vel quod se habet ad modum formæ a materia, ut cum abstrahitur albedo a subiecto, vel natura humana a materia signata quantitate. Cum ergò dicunt Philosophi, quòd scientiæ distinguuntur penes abstractions a materia nò loquuntur de abstractione totali, quæ per accidens coniungitur cū obiecto scientiæ, sed de abstractione formali, quæ prouenit a forma in quantum est in actu, & constituit obiectum scibile diuersum ab alio. His positis.

Permitti posse in schola D.Th. hoc problema .s. partes philosophiæ naturalis esse, & non esse vnius speciei infimæ, docet Ioannes Martinez de Prado 1. phys. q. 2. Nam esse eiusdem speciei infimæ docent Sorus, Bannes, Lisb. Manca, Lerma, & Carmelita, esse verò diuersarum specierum adstruunt Caiet. 1. post. cap. 22. Soncinas 6. met. q. 8. Capreolus q. 3. prolog. Ferr. & Ortiz, vnde & nos vtriusque partis probabilitatem sustinemus, sed primam, ut plausibiliorem Iunioribus defendemus.

R. Dicendum, quòd philosophia naturalis quātum ad eius omnes partes est vna scientia secundum speciem athomam. Itā videtur tenere Arist. 2. met. c. 7. vbi numerans scientias philosophicas recensuit Physicam, & Metaphysicam in singulari, Mathematicas verò in plurali, ita, & D.Th. in proem. vbi philosophiam naturæ diui-

diuidit in diuersos tractatus, tamquam in vnius scientiæ partes.

Prob. 1. a Bannesio. Scientiæ speciei distinctæ nò procedunt per eadem principia propria, seu intrinseca intra eandem abstractionem a materia, ut docent Arist. & D.Th. 1. post. lect. 41. cum principia complexa constant ex subiecti definitione, & eius passione. Sed omnes partes philosophiæ naturæ procedunt per eadem principia intrinseca, intra eandem abstractionem; ergò non sunt speciei distinctæ. Prob. media. Omnes partes philosophiæ naturæ probant suas conclusiones per hæc principia communia: Motus est a termino a quo ad terminum, ad quem, quod mouetur ab alio mouetur, quæ principia reducuntur ad materiam, & formam, quæ sūt principia intrinseca entis mobilis, & omnes partes abstrahūt a materia singulari concernendo materiam incommuni; ergò omnes partes philosophiæ naturalis procedunt per eadem principia intra eandem abstractionem; Et.

Notò, quòd consultò diximus: scientiæ speciei distinctæ nò procedunt per eadem principia propria, & intrinseca, quia quòd possint procedere per eadem principia extrinseca seu communissima, quæ non sunt definitiones obiecti, conuincitur ex hoc, quòd Arithmetica, & Geometria speciei distinguuntur, quæ tamen procedunt aliquandò per eadem principia extrinseca, & communia v.g. omne totū est maius sua parte; Si ab æqualibus æqualia demas, æqualia remanent.

R. ab Aduersarijs, & ex doctrina huius notabilis, quòd scientiæ speciei distinctæ procedunt per eadem principia intrinseca mediata, & generalia, non verò immediata, & particularia, ut patet de Geometria, & Arithmetica, & consequenter vltra principia generalia, seu generica totius philosophiæ, quæ in his octo libris traduntur, & ad subsequentes applicantur, sunt peculiaria, & immediata principia singulorum tractatum. Sed cotrà, & simul.

Prob. 2. concl. a Lisb. etiam in octo libris physicorum traduntur principia generalia entis mobilis, & applicantur ad res speciei diuersas; nam in his tractatur de infinito, de continuo, de loco, & tempore, & tamen est vna scientia secundum speciem: ergò ex eo, quòd in alijs partibus physicæ applicantur principia generalia ad motus, & mobilia speciei diuersa, non sequitur speciei distingui in esse scibilis. Prob. conseq. quia propter connexionem scientiæ, quæ agit de aliquo genere, etiam agit de speciebus contentis sub illo.

Re. ab Aduersarijs, quod in octo libris physicorum applicantur principia generalia solum in genere, & non descendendo ad specifica mobilia, & de infinito, continuo, & tempore solum agitur sub ratione entis mobilis simpliciter, & abstracti, quia omnia ista pertinent ad corpus mobile, vel ad eius proprietates in genere.

Prob. 3. concl. a Bannesio. Si maior, vel minor abstractio intra eandem rationem variaret essentialiter scientiam de generatione a scientia de Caelo, sequeretur, quod variaret etiam essentialiter scientiam de animalibus perfectis ab illa, quae est de animalibus imperfectis, & variaret etiam essentialiter scientiam de anima vegetatiua a scientia de anima intellectiua, sed haec sunt falsa, quia idem liber specificus est, qui est de omnibus animalibus, & idem liber est, qui de omni tractat anima: ergo &c. Prob. sequela, quia inter animalia quaedam sunt perfecta, vt equina, & leonina; quae non abstrahunt a motu progressiuo, a quo tamen abstrahunt Ostrea, & Conchilia; & anima vegetatiua non abstrahit ab aliqua materia sensibili, a qua tamen abstrahit anima rationalis: ergo &c.

Re. ab Aduersarijs negando sequelam. Ratio est, quia omnia animalia conueniunt in hoc, quod substantialiter generari, & corrumpi possunt; Et quod huius, vel alterius transmutationis, accidentaliter sint capacia non variat substantialiter actualitatem in esse scibilis, quamuis variet speciem in esse rei. At Caelum est incapax priuationis, & mutationis substantialis, & solum capax motus localis, quae differentia in ratione mobilis omnino est diuersae rationis a mobilitate sublunarium. Similiter omnes animae conueniunt in informando materiam, & in modo informandi solubilitate, & consequenter coadunantur in ratione obiecti specifici in eodem libro de anima, veluti omnia animalia in vno libro de animalibus.

Prob. 4. concl. a quibusdam. Maioris vniuersalitatis est obiectum, & abstractio metaphysica, quam sit obiectum, & abstractio philosophiae naturae; sed metaphysica est vnius speciei infimae, & eius ratio formalis est indiuisibilis formaliter, quia non sumitur ab obiectis in esse rei, sed in esse scibili, seu ab abstractione a materia, & modo definiendi: ergo similiter partes philosophiae naturae distinguuntur materialiter, & in esse rei non formaliter in esse scibilis, quod exigebatur, vt distingueretur specie.

Re. ab Aduersarijs ex concessione maioris, & minoris debere negari consequens, quia quae in inferioribus sunt dispersa in superiori-

rioribus sunt vnita, si ergo metaphysica, quia sub abstractissima, & vniuersalissima entis ratione omnia considerat, est vnius speciei infimae, dum mathematica, & philosophia naturae ad tantam abstractionem, & vniuersalitatem non pertingunt, in plures species diuiduntur.

Prob. 5. concl. a Bannesio, & Lerma, abstractio philosophiae naturae est aequalis non solum in termino, a quo, sed etiam in termino, ad quem; ergo est vna secundum speciem aethomam. Probant. In termino ad quem abstractionis philosophiae naturae non datur vna pars positivè abstrahens ab alia comparte, ita vt vna pars dicat per se, & ex proprijs meritis potentialitatem, ex cuius destructione resultet abstrahibilitas alterius compartis, quae actualitas sit veluti forma respectu alterius compartis: ergo in abstractione formalis philosophiae naturae non datur inaequalitas ex parte termini ad quem, & consequenter omnes partes subiectivè sunt verae compartes per se primò respicientes vnicam rationem formalem indiuisibilem specificantem vnam scientiam aethomam. Prob. aut. Nam non assignatur inter libros de Ortu, & Interitu ex vna parte, & libros de Caelo ex alia aliquod, quod ex destructione corruptibilitatis inferiorum resultet incorruptibilitas Caelorum, sicut ex diuisione continui resultat numerus, & eodem modo discurrendum est de alijs partibus: ergo in termino, ad quem abstractionis philosophiae, non datur vna pars positivè abstrahens ab alia, ac proinde, &c.

Re. ab Aduersarijs, quod haec ratio non conuincit, tum quia videtur falsum, quod numerus sit forma quantitatis continua, quia potius se habent, vt duae species ex aequo oppositae: ergo nulla est paritas. 2. quia non semper numerus, seu quantitas discreta, con surgit ex diuisione, & corruptione continui, vt patet in Caelis: ergo non ita nostra conclusio efficaciter probatur, vt omnino conuincatur intellectus ad illius assensum, sed potius datur locus oppositae sententiae, vt suam, si non dicam illi aequalem retineat probabilitatem, vt melius sequentes obiectiones declarant.

Ob. 1. ex D. Tho. 1. post. lect. 41. vbi dicit aliud genus scibile est corpus naturale, & aliud genus scibile est corpus Mathematicum, vbi corpus naturale diuidit D. Tho. contra Mathematicum, & illud distinguit in obiecta scibilia specie diuersa: Ergo philosophia naturae, quae est de corpore naturali est vna scientia generis, & multiplex specie. Mirum est quantum haec auctoritas proposita conclusionis defen-

fores torqueat. Sed omnibus relictis solutionibus.

R. Subtiliter à Lisb. solut. ad 1. quod D. Tho. nomine corporis naturalis utique accepit corpus naturale, prout penitus à mathematico contradistinguitur, & à scientijs medijs .f. ab Astrologia, & Musica consideratur (quidquid dicat Bannesius) verum non accepit corpus naturale, prout signanter, & determinatè est obiectum philosophiæ naturæ. Sed prout est obiectum commune tam ad naturalem philosophiam, quam ad Medicinam, quæ distinguuntur specie in esse scientiæ, & ambæ agunt de corpore naturali secundum diuersas rationes formales scibiles, nam vna tractat de corpore naturali, prout est mobile naturaliter, alia prout est sanabile per artem.

Dices, cum Ioann. Mart. Medicina non ponitur sub philosophia naturæ tanquam pars subiectiua, vt docuimus ex D. Th. opus. 70. in artic. 1. huius, quia subiectum Medicinæ non est pars subiecti scientiæ naturalis; ergo ex D. Th. ens mobile, seu naturale non diuiditur formaliter in obiectum Medicinæ. Conf. D. Tho. cum Arist. eo in loco distinguit genera, & species scientiarum speculatiuarum, prout distinguuntur ex abstractione à materia; sed Medicina est practica: ergo quamuis physicè subalternetur, de illa non loquitur.

R. Dato ant. neg. conseq. quia sufficit, quod Medicina subalternetur physicæ, & sit practica, agatque de corpore modo diuerso à physica, vt obiectum eius distinguatur specie ab obiecto physica, & corpus mobile formaliter diuidatur in diuersas species scibilium, & licet D. Th. loc. cit. principaliter intendat distinguere genera, & species scientiarum speculatiuarum, tamen ex consequenti tractauit de diuersitate scientiarum practicarum, quia oppositorum eadem est disciplina, vt facilius dignoscantur.

Ob. 2. Ens mobile diuiditur in varias species mobilium; sed philosophia naturalis est de ente mobili: ergo philosophia naturæ diuiditur in varias species scientiarum. R. cum D. Th. opusc. 42. c. 14. dist. ma. diuisione logica, seu totali sicut animal diuiditur in hominem, & leonem conc. diuisione formali, & scientifica spectante ad philosophiam naturæ nego. Ens enim mobile abstrahit à varijs speciebus solum abstractione totali, & ita in esse scibili non est unum genere, sed specie.

Dices. Liber de Cælo abstrahit à motu, & à conditionibus materiæ

teriæ, à quibus non abstrahit liber de generatione. Etenim calumnia non est capax quatuor primarum qualitatum, & est incapax priuationis, & mutationis substantialis, Sed hæc differentia in ratione mobilis omnino est diuersa rationis à mobilitate sublunarium, & insuper principia vtrorumque sunt diuersa rationis: ergo liber de Cælo specie, & formaliter differt à libro de Generatione.

R. dist. ma. positiuè, & formaliter nego, negatiuè, & materialiter conc. similiter dico ad mi. & nego conseq. quia, vt docet M. Lerma, abstractio formalis est abstractio formæ ab eo, quod se habet, vt materiale, Cælum autem non est forma respectu qualitatum sensibilium, nec istæ sunt materia illius, & consequenter Cælum non abstrahit ab illis abstractione formali, sed solum materialiter, & secundum quid, quod materialiter se habet ad obiectum philosophiæ naturæ.

Dices. Ideò in Mathematica, Geometria, & Arithmetica specie differunt, quia licet vtraque agat de quantitate sub abstractione à materia sensibili, tamen Arithmetica abstrahit à continua à qua non abstrahit Geometria: ergo cum libri de Cælo, & Generatione agant de corpore, vt abstracto à materia singulari, & liber de Cælo abstrahat à quatuor primis qualitibus sensibilibus, à quibus non abstrahit liber de Generatione specie distinguuntur.

R. 1. negando parit. quia cum quantitas continua, quæ est obiectum Geometriæ sit realiter materia, ex qua componitur numerus, qui est obiectum Arithmetice, & qui abstrahit à quantitate continua, abstrahit ab illa abstractione formali, & consequenter diuersa abstractio formaliter se habet, formaliterquè distinguit obiectum Arithmetice ab obiecto Geometriæ, sed qualitates sensibiles, quas considerat liber de Generatione non sunt materia, ex qua componitur corpus cœleste, quod est obiectum libri de Cælo, ideò abstractio Cœli ab his negatiua est, & de materiali se habet, non de formali.

R. 2. à Lisb. solut ad 2. neg. parit. Nam Mathematica non agit de quantitate quantum ad essentiam, in qua vniuocari poterant quantitas discreta, & continua, sed quantum ad rationem mensuræ, quæ incontinua, & discreta ita variatur, vt in nullo tertio possint conuenire, & consequenter reducuntur ad diuersa principia, ad diuersam abstractionem, & ad diuersum modum definiendi. Mensuratio enim numeralis, de qua agit Arithmetica reducitur ad vniuocatem

tatem, tamquam ad principium, & fit per intellectum, & abstrahit a magnitudine, à qua non abstrahit Geometria, cuius obiectum est mensura per modum continuationis, & locantis, quæ reducuntur ad punctum, tamquam ad principium continui; Unitas autem, & punctum in nullo tertio conveniunt, sed sunt primò diversa. Verum philosophia naturæ agit de ente mobili, quoad eius quidditatem, in qua omnia mobilia univocè conveniunt in ratione mobilitatis, & solum differunt materialiter in esse rei, non formaliter in esse scibili. Et si aliquando variantur in abstractione formali, hoc est secundum quid, non simpliciter, quia omnia mobilia ab eisdem principiis mobilitatis dependent.

Utrum autem philosophia naturæ sit unus simplex habitus ratione suarum conclusionem, & affirmativè iuxta ea, quæ in Logica q. 1. art. 6. dicta sunt, & amplius in Metaphysica dicenda erunt.

COMMENTARIUS THOMISTICUS.

Arist. teste Plutarco in vita Alexandri, duo genera librorum composuit. Prima dicebantur Exoterica, seu popularia, quæ ab omnibus intelligebantur, & ad illa explicanda, meridianas suscipiebat horas, qualia sunt de historia, de partibus, de motu, de generatione animalium, de Meteoris, de Rhetoricis, & fortasse moralibus. Secunda dicebantur Aproxematica, seu Auscultatoria, quæ utpotè difficilia, Magistri matutina declaratione indigebant, & inter cæteros sunt hi octo libri, qui attriuntur de Physico auditu, in quibus iuxta expositionem s. Thomæ de ente mobili in comuni præctat, & totius philosophiæ naturalis fundamenta iacit.

In primo libro agit de principiis entis mobilis, vel naturalis, scilicet de materia, forma, & privatione. In 2. de natura, & causis entis mobilis, seu naturalis. In 3. de motu, qui est passio entis mobilis, & de infinito. In 4. de loco, vacuo, & tempore, in quibus motus potest fieri. In 5. de unitate, contrarietate, & speciebus motus. In 6. de divisione motus. In 7. de primo Motore, à quo effectivè fit motus, & de eius attributis, & proprietatibus. In 8. de sempiternitatibus. De his ergo rebus philosophicis subtiliter disputaturi, Arist. vestigia sectabimur, & primò contenta in hac 2. parte, quæ est de physico auditu enucleabimus, vnde sit.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

De Principijs intrinsecis rerum naturalium in communi.

IN SEX ARTICULOS DIVISA.

IN qua explicatur doctrina Arist. à cap. 1. vsq; ad 6. quoniam intentum Arist. in hoc primo libro novem capita continens, est principia intrinseca rerum naturalium investigare sententias Antiquorum refutando, & propriam stabilitando, idcirco nos hoc id præstabimus, prius similia quæstione de principiis incommuni disputantes, & postea de vnoquoque in particulari sermonem instituentes. Vnde fit.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum cognitio compassi naturalis debeat incipere à notitiis principiorum, & contrariis.

Aristoteles iuxta consuetudinem Græcorum intendit in proemio, quod est caput primum, Methodum à seipsum modum procedendi in Philosophia naturæ proponere, quem ut intelligamus. Noto, quod, ut dixi in dialecticis præludijs, methodus est modus ordinatus procedendi in veritatis indagine. Et solet dividi in naturalem, & arbitrariam. Naturalis est illa, quæ procedit iuxta regulas ordinarias artis. Arbitraria est illa, in qua prætermittis regulas artis, ad arbitrium aliqua ratione cogente alium ordinem sequimur. Rursus methodus naturalis est duplex, compositionis, & resolutionis. Compositionis est via, qua procedimus à simplicioribus, & prioribus ad magis composita, & posteriora. Resolutionis est via, in qua progredimur a magis compositis ab effectu ad causas, à toto ad partes. Hoc posito, ut explicet Arist. quod philosophia naturæ veraque methodo procedat, triplici conclusione respondetur.

Responsum in tradenda cognitione scientifica, & distincta rerum naturalium ab horum principijs incipiendum est. Probat in tradenda

enda cognitione cuiusvis habentis principia, causas, & elementa ab his incipiendum est, quia scire à priori, est rem per causam propriam cognoscere, & cognitio distincta principiorum à cognitione principiorum dependet; Sed quælibet res naturalis habet principia, causas, & elementa, ut est communis philosophorum conceptio, & demonstrabitur in processu huius operis lib. 2. ergò in tradenda cognitione rei, vel compositi naturalis ab eius principiis incipiendum est. Sed quia potest aliquis querere, si in cognitione distincta compositi naturalis, inchoandum est à principiis, & causis eius, qua via in cognitione horum principiorum poterimus peruenire. Idcirco.

Resp. 2. à cognitione confusa compositi naturalis possumus devenire in cognitionem principiorum, & suarum causarum. Probat. innata in nobis via est, ut à notioribus nobis .s. à sensibilibus, & expertis ad notiora natura procedamus; sed composita naturalia sunt notiora nobis, principia verò, & causæ ipsius sunt notiora natura: ergò, &c.

Sed noto, quod in sententiâ philosophorum illa dicuntur notiora nobis, quæ sunt magis materialia, & sensibus viciniora, nam omnis nostra cognitio ortum habet à sensu; Et ita corporalia dicuntur esse notiora nobis, quam spiritualia, quia magis cadunt sub sensu, & ut docuit Arist. totum compositum v. g. homo est notius nobis, quam suæ partes, quia totum cognitione confusa prius cognoscitur quam suæ partes; Verum in assignando, quæ sunt notiora natura, non cōveniunt Physici, ut est videre apud Pasqualigium tomo 1. met. disput. 13. sect. 2. Sed sententiâ S. Th. robustior consistit in hoc, si comparatio fiat inter ea, quæ nullam dicunt habitudinē causæ ad effectum, principij ad principiatum, vel partis ad totum, illa dicuntur esse notiora natura, quæ sunt magis entia in actu, & immaterialiora, quo pacto substantiæ spirituales, per comparationem ad corporales dicuntur natura notiores. Sed si comparatio fiat inter ea, quæ dicunt habitudinem inter se principij ad principiatum, causæ ad effectum, vel partis ad totum, illa essent notiora natura, (non quæ sunt magis entia in actu, & immaterialiora, vel simpliciora) sed quæ respectu aliorum sunt principia, causæ, vel partes. Et sic remanet explicata, & probata media propositio assumpta ab Arist. .s. quod composita naturalia sunt notiora nobis, nam sunt sensibus viciniora; & quod principia, & eius causæ sint notio-

notiora natura, nam licet compositum sit magis ens, quam suæ partes, tamen cognitio illius à partium cognitione dependet.

Colligit itaque Arist. ex dictis, quod in Philosophia naturæ duplici methodo procedimus, compositiva .s. & resolutoria. Procedimus methodo resolutoria, quando procedimus à notioribus nobis ad notiora natura, idest à compositis ad principia, procedimus autem methodo compositoria, cum procedimus à notioribus natura, ad notiora nobis, idest à principiis ad principiatum, à causis ad causatum, & à partibus ad cognitionem totius. Sed quia poterit quis dubitare, si à principiis debet incipere cognitio scientifica rei naturalis, qualis ordo servandus est in tractatione principiorum? Ideò.

Resp. 3. In tractatione principiorum compositi naturalis, ab univ. uersalioribus, & communioribus ad minus univ. uersalia, & minus communia procedendum est; nam de principiis prius inuestigabimus prædicata univ. uersalissima, an .s. sint unum, vel multa, deinde minus univ. uersalia, an .s. sint finita, vel infinita, & postea particularia .s. an sint tantum tria, eaque contraria.

Probat. Innata nobis via est, ut à notioribus nobis ad notiora natura gradum faciamus; sed univ. uersaliora, & communiora sunt notiora nobis, quam minus univ. uersalia, & cōmunia: ergò in tractatione principiorum ab univ. uersalioribus procedendum est. Probat. media ab Arist. tripliciter. 1. cōfusa sunt notiora nobis apertis, & distinctis, quia nostra cognitio à confusis incipit, & ad distincta tendit; sed univ. uersaliora sunt confusiora, propter multitudinē partium, quas continent: ergò sunt nobis notiora. 2. Univ. uersaliora habent similitudinem cum toto definito, Sed totum definitum est notius nobis cognitione confusa, quam partes definientes: ergò univ. uersaliora sunt notiora nobis minus univ. uersalibus. 3. Nostra cognitio, quæ incipit à sensu assimilatur cognitioni puerorum; Sed pueri prius cognoscunt univ. uersaliora, & postea à minus univ. uersalia: ergò & nos. Et ita sicut pueri in principio omnes vocat patres, & matres, sed grandiores effecti incipiunt distinguere patrem, & matrem ab alijs, ita & nos prius cognoscimus prædicata cōmunia, puta entia, in quantum entia, deinde cognoscimus prædicata minus particularia, an scilicet sint substantia, vel accidens, hæc Arist. l. c.

ARTICVLVS II.

Vtrum Principia rerum naturalium sint vnum, vel plura.

Arist. 2. & 3. c. huius libri relicta quæstione, an est principiorū, vel quia nullus artifex priuatus sua principia confirmat, vel quia illa existere est dignitas famosa, & concessa ab omnibus, incipit disputare contra Parmenidem, & Melissum, qui de principijs naturalibus non naturaliter, idest non iuxta philosophiam naturalem loquebantur.

Parmenides ergo, & Melissus posuerunt, quod omnia entia sunt vnum ens, & consequenter dixerunt, quod principium rerum naturalium tantum est vnum, & immobile. Sed Parmenides dixit, quod hoc principium est finitum, quia finitam habet naturam, & Melissus, quod sit infinitum, quia omnem occupat locum. Sed Arist. efficacissimis demonstrationibus impugnat istam opinionem, seu potius errorem, probans euidenter, quod datur multitudo entium in natura, cum ens diuidatur in substantiam, & accidens, & quod datur entia mobilia, cum sit notum dari motum. Et ita concludit, quod contra istos non debet philosophus naturalis negotia philosophica pertractare, eo quod contra negantes prima principia non est disputandum.

Obijcit Melissus probans, quod omnia sunt vnum ens: Quidquid est præter ens, est non ens, seu nihil; sed ens est vnum: ergo quidquid est præter vnum est nihil: ergo omnia sunt vnum ens, nec plura principia statuenda. R. cum Arist. negando mi. ens enim non est vnum, sed multa, quia substantiæ, & accidentia, sunt plura entia, & plura vna.

Sed noto, quod, vt docent Insignes Philosophi, de quorum numero sunt Simplicius, Plotinus, & Philoponus, imò, & Galenus, Aristotiles inuidè, & calumniosè horum philosophorum refert opiniones, & fingit monstra, vt facilius illa superare posset. Parmenides enim, & Melissus, qui teste Masio, in Magna Græcia, quæ nunc dicitur Calabria, floruerunt, fuerunt illustres Philosophi, & non tam stupidi, vt putarent nullam dari rerum multitudinem, neque motum.

ARTICVLVS III.

Vtrum Principia rerum naturalium sint finita, vel infinita.

Aristotiles refutata opinione Parmenidis, & Melissi, qui auferbant principia rerum naturalium, & motum, incipit etiam disputare contra alios philosophos, qui se laudabant esse physicos, eo quod motum admittebant. Et ex his Anaxagoras posuit, quod principia rerum naturalium essent infinita, nam posuit quoddam receptaculum, quod appellabat Chaos, & dicebat, quod in illo concludebantur infinite particule rerum omnium, puta carnes, ossiū, sanguinis, lapidis, quas particulas athomōs vocabat, ex quibus aliquid semper extrahebatur iuxta naturam rei generanda. Hancque sententiam de athomīs nuper suscitauit, tuendamque suscepit Sebastianus Bassonus lib. de materia, & forma. Sed Arist. vt impugnet istam errorem.

Resp. quod principia rerum naturalium non possunt esse infinita. Probat. 1. supposito tamē, quod triplex potest esse infinitum. scilicet secundum numerum, vt si darentur infiniti homines; secundum speciem, vt si darentur infinite species; & secundum magnitudinē, vt si daretur linea principio, & fine carens. Infinita nō possunt cognosci: ergo si principia rerum naturalium sunt infinita, res naturales non possunt cognosci, quantum ad earum principia. Prob. 2. Res quælibet generanda postulat determinatam quantitatem, sub qua possit membra certæ magnitudinis habere, & esse apta ad operationem: ergo falsum est, quod ex minimis, atque indiuisibilibus partibus fieri possit.

Obijcit Anaxag. quidquid fit non fit ex nihilo, quia ex nihilo, nihil fit: ergo fit ex aliquo; sed non ex contrario, quia contraria, se mutuo destruunt: ergo ex suo simili: ergo dabitur Chaos, in quo erit quædam materia, seu massa, ex qua omnia fiant iuxta rei generandæ naturam. R. cum Arist. quod, quidquid fit vtique ex aliquo fit, sed negandum est, quod semper debeat fieri ex suo simili, nam aliquando sic fit, vt cum lutum generatur ex luto, equus ab equo; aliquando verò ex suo contrario, & dissimili, vt cum domus fit ex non domo, & cum aer generatur ex aqua.

Ob. 2. re vera dantur athomī, quæ per aerem fluitant, & ex quibus omnia constant; sed hæc sunt infiniti: ergo participia sunt infinita.

nita. R. falsum esse, omnia constare ex atomis per aerem fluentibus, hæ enim nihil sunt, quam quædam minutissimæ, & leuissimæ particulæ rerum, quæ ratione leuitatis non decidunt in terram, & facile à quocumque vento circumferuntur, ipse autem constant ex alijs s. ex materia, & forma, & ideo non sunt principia, cum non sint prima.

ARTICVLVS IV.

De definitione principiorum naturalium.

Non est præsentis loci inuestigare essentiam principij incommuni, prout claudit omnia principia, tam physica, quam metaphysica, tam intrinseca, quam extrinseca; sed physica, & intrinseca duntaxat, & tam in fieri, quam in facto esse. Vt tamèn melius percipiatur essentia principiorum naturalium, paruulam principij incommuni notitiam oportet prius degustare. Igitur.

Noto 1. quod principium incommuni sic definitur ab Arist. 5. met. est id, unde aliquid est, vel fit, vel cognoscitur. Primo modo punctus dicitur principium lineæ, quia linea est à puncto. 2. modo materia, & forma, efficiens, & finis dicuntur principia rei naturalis. 3. modo præmissæ dicuntur principia conclusionis, & omnes effectus manu ducentes nos in cognitionem suarum causarum, possunt dici principia in cognoscendo. Sed S. Th. 1. p. q. 33. art. 1. sic definit principium, est id à quo aliquid procedit quomodocumque. In qua definitione significatur conuenientia, & differentia inter principium, & causā. Principium enim, & causa conueniunt in hoc, quod sint id, à quo aliquid procedit, verum differunt, quia causa respectu causati importat prioritatem temporis, vel causalitatis, vel naturæ; sed principium non semper importat prioritatem respectu eius, quod est à principio, sed importat ordinem originis, cum distinctione reali inter originantem, & originatum. Rursus causa dat esse dependens, & diuersum causato, sed principium non semper influit esse diuersum, nec dependens in suo correlato. Tandem causa habet pro correlato causatum, sed principium non habet pro correlato principiatum, sed procedens, seu id quod est à principio, quia esse principiatum, ex vsitato loquendi modo, dicit minoritatem, & dependentiam à principiante. Et hæc omnia manifestantur in diuinis, inquit D. Tho. 1. p. cit. & in 3. dist. 11. art. 1. ad 2. vbi Pater est

est principium Filij, & tamèn Filius non est posterior, nec principiat, nec dependens, nec habet esse diuersum à Patre. Dices. Cum Suario, & Scoto. Arist. 5. met. dicit: *Commune omni principio esse, ut sit primum in illa serie, in qua est principium*, & non principiatum, & idcirco etiam in Diuinis plures dicunt interuenire prioritatem originis: ergò principium semper importat prioritatem, qua ratione, vbi nos diximus principium est id, alij legunt est primum. R. 1. quod commune est omni principio, ut sit primum, non solum negatiuè quatenus simpliciter, vel in certo genere negatur aliud præcedens, sed etiam positiuè in ordine ad sequentia, sed negatur conseq. s. quod primum importet prioritatem, quia correlatiuum primi est secundum, sed non posterius, ut patet in Diuinis Personis. R. 2. cum D. Th. 1. p. q. 33. art. 1. ad 3. quod principium quantum ad id, à quo imponitur ad significandum, videtur à prioritate sumptum, non tamèn ex parte rei significatæ prioritatem, dicit, vel significat, sed originem. Et licet omne principium creatum sit prius saltem prioritate à quo, quia nulla relatio apud nos est subsistens, nec principium termini, attamèn probabile est, quod adhuc in creatis prioritas non est de ratione principij, nec denominatio principij est de ratione eius, quod est à principio, quia linea est à puncto, & non principjata ab illo, & motus est à priuatione, non tamen à priuatione principij, sed de hac re iterum sermo art. sequenti solut. ad 5. & videatur Soncinas 5. met. q. 1.

Et colligitur, quod licet apud Græcos, immò, & Latinos principium largè acceptum, & causa improprie, & communissimè sumpta conuertantur, ut est videre apud D. Th. opus. 31. colum. 4. tamèn principium strictè latius patet, quam causa proprie, omnis enim causa principium est, sed non omne principium est causa, quia Pater Diuinus est principium Filij, & priuatio rei naturalis, & tamen non sunt causa proprie. Principium ergò strictè est superius causa proprie, & latius pater illa.

Dices, cum Suario disp. 12. sect. 1. Primogenitus vocatur principium Filiorum vulgari sermone, non tamèn causa latissimè: ergò sumendo vtrumque in sua latissima significatione principium erit quid communius causa. Resp. cum Nazario 1. p. quæst. 33. artic. 1. contr. vnic. notab. 4. negando ant. quia omne quocumque modo requisitum etiam per modum occasionis, & causa per accidens ad rei productionem vocatur causa, sic est primogenitus hoc-

Hocque Suarez tenetur admittere. Nam num. 27. dicit Arist. 1. 2. met. Priuationem appellasse causam, quia usus est nomine causae vulgari modo, prout causa dicitur quidquid ad aliud quocumque modo requiritur. Definitio ergo principij ita adstruitur, ut excludatur ratio causae propriae acceptae, non verò communiter sumptae iuxta Gracos, & Latinos. Hoc posito, ut explicemus quid sint principia rerum naturalium, non quidem cognoscendi, sed essendi.

Noto 2. quod de principij diuisione multa tradit P. Amicus tract. 3. disput. 1. q. 3. puto tamen cum ipso, & Suarío, omnes principiorum diuisiones, scilicet complexorum, & incomplexorum, in fieri, & in facto esse, per se, & per accidens, generationis, & corruptionis, communitatis in predicando, & causalitatis in essendo ad duo tantum genera reduci, ut scilicet aliqua sint principia rei, aliqua cognitionis, & quod haec sint complexa, illa verò incomplexa, siue, ut dicit P. Fonseca principia aliqua sunt, quae ex natura rei principia sunt, aliqua verò quoad nos.

Noto 3. certum esse apud Philosophos, quod dantur principia essendi rerum naturalium in natura, & sic à posteriori probatur. Datur mutatio acquisitiua, siue substantialis, siue accidentalis, per quam subiectum transit de non esse, ad esse, ergo debent dari tria principia rerum naturalium. Prob. conseq. In qualibet mutatione acquisitiua naturaliter facta debet assignari subiectum, quod transit, quod est materia, vel id, quod se habet ad modum materiae, terminus, à quo transit, qui est priuatio, & terminus ad quem transit, qui est forma: ergo tria sunt principia naturalium, scilicet materia, forma, & priuatio.

Dices. Creatio Angeli est vera mutatio, quia per illam transit Angelus de non esse, ad esse; sed in illa non reperitur materia: ergo materia non est principium mutationis. R. ad ma. quod creatio Angeli est spiritualis, & insensibilis, non verò sensibilis. Nos autem loquimur de mutatione sensibili, siue naturali, siue artificiali, cum dicimus ad illam requiri materiam. His suppositis.

R. Dicendum, quod prima principia physica rerum naturalium sic definiuntur ab Arist. in hoc capite sunt illa, quae non fiunt ex alijs, neque ex alterutris, id est ex se inuicem, sed omnia fiunt ex ipsis. Et licet Auerroes, & D. Tho. 1. phys. lect. 12. putarint hanc definitionem non fuisse ab Arist. ex propria sententia traditam, sed ex Antiquorum, tamen cum Graecis, tanquam Aristotelicam recipimus, & explicamus.

plicamus. Unde considerandum est quod hic definiuntur principia naturalium, prout simul iuncta per physicam compositionem corpus naturale constituunt, non verò de principijs, quae non nisi metaphysicè componunt, ut sunt genus, & differentia; Et illa prima principia definiuntur, quae nullo modo sunt principiata, nec resolui possunt in alia priora, qualia sunt materia, forma, & priuatio. Insuper particula, ex aliquando denotat causam efficientem Roman. 1. 1. ex ipso sunt omnia, aliquando causam materialem Gen. 30. habeam ex illa filios; aliquando terminum, à quo Matth. 2. ex Aegypto vocaui filium meum, aliquando ordinem tantum, ut si dicam ex mane, scilicet post mane fit meridies, ly ex ergo in praesenti non denotat causam efficientem contra Hurt. disput. 1. phys. sect. 2. alioquin principia plura essent, quam Arist. enumerauit, & rursus non solū efficiens, sed causa finalis deberet esse principium; sed abstrahit ab habitudinibus partis componentis essentialis, & termini a quo, ita ut applicata principijs intrinsecis excludat rationem partis, applicata priuationi excludat terminum, à quo.

Prob. conclusio explicando singulas particulas, si principia physica fierent ex alijs, tanquam ex parte componente, ipsa non essent prima, & simplicissima, sed potius illa, ex quibus fierent, similiter si fierent ex alterutris, id est, ex se inuicem, iam aliquo modo essent principiata, etsi res naturales non fierent ex ipsis, iam non essent principia earum. Et ita ex principijs physicis incommuni fiunt res naturales incommuni, ex principijs physicis in specie, vel partitue, ut loquuntur Conimbr. fiunt res naturales in specie, puta ex principijs aquae, fiunt omnes aquae, ex principijs equi omnes equi. Et collige, quod cum ad tria referri possit principium, scilicet ad superiora, aequalia, & inferiora, quatenus in definitione dicitur neque ex alijs, explicatur natura principij respectu superiorum, quia omnes primum ea ratione, quia primum superius non habet, quatenus dicitur neque ex alterutris comparatur principium ad aequalia, quia unum principium non componitur ex alio, quatenus dicitur ex his omnia, refertur principium ad inferiora, quia omnia entia physica ex his principijs componuntur.

Ob. 1. Materia, & forma sunt principia physica; sed ambo fiunt, & dependent à Deo: ergo malè dicitur principia physica non fieri ex alijs. R. 1. à Carmelitis disp. 2. q. 1. principia non fieri, quia fieri proprie solum competit compositis. Contra, quia licet solum com-

composita fiant, ut termini totales, forma tamen etiam fit, ut terminus partialis. R. 2. dist. mi. sed materia, & forma fiunt à Deo in eadem genere, quo principiant .s. in genere causae materialis, vel formalis, nego in diuerso genere causae .s. efficientis conc. tunc negatur conseq. Nam cum dicitur principia non fiunt ex alijs, loquimur de principijs, ut principia sunt, ita quod materia non fiat ex alia materia, forma non fiat ex alia forma, tamquam ex parte componente, vel constituyente, licet fiat ex materia, tamquam subiecto, sustentate, & priuatione tamquam termino, à quo; Cum ergo illa particula *neque* sit negatio, est malignantis naturae, & totaliter negat principia fieri ex alijs, tamquam ex partibus componentibus; Et hac ratione elementa excluduntur à ratione principij respectu mixtorum; quia componuntur ex materia, & forma, immo elementa fiunt ex alterutris, quia ex aere fit ignis.

Ob. 2. Causae sunt sibi inuicem causae: ergo principia sunt sibi inuicem principia. R. neg. conseq. Ratio est quia causae non habent contrarietatem inter se: sed potius mutuam dependentiam quantum ad esse. Verum principia inter se contraria sunt, ut patet de forma, & priuatione; Et à non possunt fieri ex se inuicem tamquam ex partibus componentibus, vel constituentibus.

Dices 1. Vnum contrarium fit ex alio v.g. ex albo fit nigrum ex Arist. in hoc libro: ergo si prima principia sunt contraria, vnum potest fieri ex alio. 2. materia, & forma non sunt contraria: ergo non repugnat, quod vnum principium fiat ex alio. R. ad 1. cum D. Th. 1. 2. q. 25. art. 3. ad 1. dist. ant. vnum contrarium fit ex alio per se in abstracto, & ratione formae nego; quia albedo non fit ex nigredine, nec calor ex frigore, in concreto ratione subiecti, quatenus .s. ex materia, quae erat sub forma caloris, educitur frigus conc. Tunc negatur conseq. Vel dico, cum Iauello, quod maior est vera de aliquibus contrarijs, non de primis, principia autem sunt primo contraria, ideo vnum potest fieri ex alio. Resp. ad 2. quod principia, quae non sunt contraria, vnum potest fieri ex alio, tamquam ex subiecto, & sic forma fit ex materia, tamen quia non fit, ut quod, sed ut quo, nec fit ex illa in eo genere quo principiat .s. in genere causae formalis, ideo numquam verificatur, quod vnum principium fiat ex alio principio. Ex his.

Colligitur 1. quod licet Aliqui putent, quod tradita definitio principiorum proprie, & in rigore solum accommodetur principijs cau-

causalitatis .s. substantialibus, quia haec sunt simpliciter prima, tamen melius puto cum Ferrara 1. phyl. q. 9. post. 4. concl. dictam definitionem competere, vel aptari debere principijs communitatis, quia hic non solum tractatur de ente naturali, sed de ente secundum naturam .s. de composito accidentali.

Colligitur 2. quod definitio principiorum est communis ad materiam, formam, & priuationem. Sed dices 1. Enti, & non enti non potest esse aliquod commune: ergo &c. R. antecedens esse verum vniuocè, sed non analogicè, & proportionalitèr, nam sicut res naturalis in fieri per se petit fieri à materia, & forma, ita à priuatione, ut non ente, qua ratione dicitur, quod generatio est transitus de non esse, ad esse. Dices 2. Ratio scibilis est communis vniuocè enti reali, & rationi: ergo ratio principij erit communis vniuocè enti, & non enti .s. priuationi. Vniuocationem principiorum licet alio motiuo defendit Mastrius disp. 1. q. 1. tamen. R. negando parit, quia alius est ordo scibilium ab ordine rerum, nam entitas materialitèr se habet ad rationem scibilis, in priuatione verò, ut in principio non entitas formalitèr se habet; Ideo &c.

ARTICVLVS V.

Verum principia rerum naturalium, in quantum mobilia sunt tantum tria.

Arist. in hoc libro cap. 6. & 7. docet, quod principia rerum naturalium sunt quodammodo duo, & quodammodo tria. pro cuius intellectu Noto, quod res naturalis eiusq; generatio dupliciter considerari potest in fieri, & in facto esse, id est cum generatur, & post quam facta est generatio, utroque modo hic consideratur res naturalis, eiusq; principia ab Arist. ut docet D. Th. 1. phyl. R. Dicendum, quod ut docet scho^a peripatetica principia intrinseca rerum naturalium, in fieri sunt tria .s. materia, forma, & priuatio formae acquirendae, sed in facto esse sunt tantum duo .s. materia, & forma.

Prob. 1. p. Generatio rei naturalis est mutatio substantialis de non esse ad esse; Sed mutatio substantialis intrinsecè importat commune subiectum .s. materiam, terminum, à quo transit .s. priuationem, & terminum ad quem .s. formam: ergo tria debent esse principia faciendae rei naturalis .s. materia, forma, & priuatio. Conf.